

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knaflijeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126 Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Kaj terjaja Kmetijska družba za napredek kmetijstva

Pretekli četrtek so se zbrali v dvorani Kmetijske družbe v Ljubljani številni odposlanci podružnic, da na občnem zboru tega važnega gospodarskega združenja naših kmetov premotrijo delovanje družbe v letu 1939 in določijo smernice za bodoče delo. Zborovanje je začel zaslužni predsednik g. Detele.

Poročilo glavnega odbora podaja v uvodu pregled gospodarskih razmer v letu 1939. Znano je, da so mednarodni dogodki v jeseni tako vplivali na vnovčenje kmetijskih pridelkov, da je bilo nekaj časa onemogočeno mednarodno izmenjavanje blaga, a hkratu tudi promet v državi, tako da nekateri poljski pridelki pridelovalcem niso prinesli (posebno pa še vino in sadje) onih koristi, kakor se je moglo pričakovati. Nato podaja poročilo uradne podatke o splošnem pridelku v naši državi in v dravski banovini ter ugotavlja, da smo v Sloveniji nasproti letu 1938 razen sadja in vina vsega manj pridelali. To dejstvo in pa dejstvo, da kmetje niso mogli dobičkanosno vnovčiti prav dobrega pridelka sadja in vina, dokazujeta, da je bilo gospodarsko stanje v kmetijskih gospodarstvih po lanskem žetvi zelo slabo in da ga je naraščajoča draginja še bolj osiromašila.

Delovanje Kmetijske družbe je bilo lani zelo plodno. Število podružnic znaša 330, število zadrugarjev pa je naraslo na 11.078, kar dokazuje, da je Kmetijska družba najštevilnejše kmetijsko gospodarsko združenje. Celotni promet je znašal skoro 300 milijonov dinarjev. Vrednost prodanih kmetijskih potrebščin in vnovčenih pridelkov se je lani povečala za več kakor 25 odstotkov. Čisti dobiček zadruga je znašal 40.970 dinarjev. Poslovanje je bilo kolikor mogoče previdno in je zadruga vnovič pridobila na ugledu.

Občni zbor je sprejel predlog, da se nekaterim starim zaslužnim članom izdajo priznanja v obliki diplom. Ob tej priliki je prišlo do prisrčne počastitve in priznanja dela predsednika zadruga g. Detele. G. Petovar je opozoril občni zbor, da je preteklo 10 let, odkar predseduje Kmetijski družbi zdajšnji predsednik, čigar zasluga je, da je Kmetijska družba srečno prebrodila vse zapreke. Občni zbor je nato izrekel svojemu predsedniku prisrčno zahvalo.

Ko je občni zbor sklenil odobritev spremembe zadrugarinih pravil v smislu določil novega zadrugarnega zakona, je sprejel tudi resolucijo, ki jo je predlagal glavni odbor in ki pravi med drugim:

Pozdravljamo skrb banske uprave za združništvo in druga kmetijska združenja, ugotavljamo pa, da se v isti meri ne upošteva tudi možnost delovanja in pobudnosti naše zadruga, odnosno njenih podružnic. Naše delo ni samo usmerjeno v to, da koristi lastnim zadrugarikom, temveč mu je namen, da doprinese tudi k napredku vsega kmetijstva naše banovine. Zaradi tega je nerazumljivo, da se naše obsežno združenje že nekaj let ne pritegne k sodelovanju pri pospeševalnem delu na vasi.

Prepričani smo, da bodo mogle kmetijske zbornice le takrat uspešno zastopati koristi

pripadnikov kmečkega stanu, če bo kmet sposoben preko svojih gospodarskih združenj stopiti v boj za svoje pravice. Zaradi tega so kmetijske zbornice dolžne upostaviti čim tesnejše stike z vsemi gospodarskimi in prosvetnimi združenji kmetov. Braniti morajo pri oblastvih in v vseh drugim primeh njihove koristi in jih vedno vprašati za mnenje in nasvet, preden predlagajo kakšne ukrepe oblastvom. Zato je treba uredbo o kmetijskih zbornicah dopolniti z bolj demokratičnim volilnim redom, po katerem bo dobilo združništvo skupaj z drugimi kmetijskimi združenji številnejše zastopstvo v zborničnem svetu. To zastopstvo naj bo v razmerju z gospodarsko močjo in s številom članov teh združenj. Dokler pa uredba ni dopolnjena, naj zbornični svet pritegne v svoje vrste nekoliko odposlancev-predstavnikov gospodarskih združenj iz svojega področja, kar lahko stori tudi po zdajšnji uredbi.

Pridružujemo se zahtevi ostalih kmetijskih združenj v državi in smatramo, da je vsako maksimiranje cen (določitev meje cenam) kmetijskih pridelkov tako dolgo škodljivo za kmetijstvo, dokler ni učinkovito izvedeno nadzorovanje cen industrijskih in obrtnih izdelkov, ki jih kmet kupuje. Šele takrat, kadar se bo napetost cen med kmetijskimi pridelki in nekmetijskimi izdelki izravnala na višino kakor pred svetovno vojno, bo mogoče tudi maksimiranje cen kmetijskih pridelkov pri prodajah iz rok pridelovalcev. Zahtevamo, da se zajezi špekulacija raznih posrednikov in se jim odredi minimalne nakupne cene za kmetijske pridelke povsod tam, kjer je to glede na vrsto blaga mogoče.

V zvezi s trgovino s kmetijskimi pridelki zahtevamo, da se Prizad in direkcija za zunanjo trgovino pri ministrstvu za trgovino in industrijo tako organizirata, da bodo kmetijske koristi popolnoma zaščitene. Kmetijska združenja naj bodo v upravnem svetu teh ustanov zastopana z nadpolovičnim številom članov uprave. V poslovanju teh ustanov pa se naj odstranijo vsi nedostatki, ki so splošno znani in so kmetijstvu prinesli ogromno škodo.

Zahtevamo, da se dopolni lovski zakon in ukine neupravičena zaščita zajca.

Zahtevamo, da se izvede organizacija borbe proti sadnim škodljivcem dosledno in učinkovito.

Zahtevamo, da se ukine trošarina na vino,

če pa to ni mogoče, naj se pobiranje trošarine pavšalira.

Smatramo, da so se tudi v letošnje maksimirano ceno modri galici premalo zaščitile koristi vinogradništva. Odbor za nadzorovanje cen namreč ni tisto razsodišče, ki bi moglo presoditi veliko škodo, ki bo zaradi tega nastala za naše narodno gospodarstvo. Smatramo, da bi morala država v teh izrednih razmerah dobiti potrebna sredstva, da olajša nabavo galice vinogradnikom, če ugotovi, da so tvornice upravičene zahtevati tako visoko ceno za galico. Ta izdelek naj država nadomesti iz trošarine za vino, dokler jo pobira. Samo maksimiranje cene galici pa bi bilo sprejemljivo za vinogradnike le takrat, ako bi se istočasno ukinile vse trošarine na vino, državne in občinske, ker bi vinogradnik potem za svoj pridelek dosegel boljše cene. Odobravamo borbo zadrugarjev za doseg gospodarsko opravičljive cene za modro galico in posebno, da so se odločila za ustanovitev lastne tvornice, ker le od tega pričakujemo dejanske koristi.

Z odredbo o prepovedi klanja živine in z uvedbo brezmesnih dni je določeno, da se ženska teleta in mlade svinje do enega leta starosti ne smejo klati. Noben preudaren gospodar ne bo prodal žensko tele za zakol, ako ga k temu ne prisilijo izredne okolnosti, kakor pomanjkanje hrane in podobno, all pa, ako tele ni za vzrejo. Če bi imeli odločilni činitelji, ki so to uredbo predpisali, številne podatke o klanju ženskih telet in o upravičenosti njihovega klanja iz vzrejnih razlogov, bi spoznali, da ta odredba ni upravičena. Pač pa ima lahko takšna prepoved nezaželene posledice glede na selekcijo (odbiro) živali. Čim bo žensko tele štel eno leto, ga kmet, ki je imel do takrat le stroške z njim, ne bo prodal za zakol, temveč ga bo redil za pleme. Na ta način se selekcija živine ne pospešuje. Še večja pa bo škoda za našo živinorejo, če kmetje ne bodo pripuščali krav, ker ne smejo po svojem preudarku prodajati telet. Isto velja za mlade svinje, pri katerih se posledice že poznajo, ker so cene že začele padati. Zato predlagamo, da se prepoved klanja telet in mladih svinj ukine.

Smatramo, da je urejevalec cen goveji živini na domačem trgu izvoz pitanih volov, odnosno izvoz mesa od drugovrstnih volov od določene teže naprej. Zato zahtevamo, da se preneha omejevanje izvoza, ko bo kmet opravil poletna dela in začel pitati vole, ki mu za delo niso več potrebni. Obenem zahtevamo, da se prepove vsak izvoz krepke hrane, posebno raznih industrijskih odpadkov, katerim je tudi primerno maksimirati ceno, da bo kmet v stanju to hrano uporabiti za povečanje živinoreje.

Pomagajmo malim vinogradnikom ob meji

Najbolj so odvisni od vinogradništva mali vinogradniki, ki nimajo dovolj zemlje za pridelovanje živeža in se morajo zato oskrbovati z izkupičkom od vina. Te malovinogradniške družine živijo torej po tem, kakršne so pač vinske letine.

V prvih povojnih letih so uživala naša vina precejšnje veljavo doma in v tujini. Cene so bile zadovoljive in stroški za obdelovanje manjši, saj trta ni bila tako ogrožena od boleznih kakor zadnja leta. Po tej zadovoljivi dobi je nastopila nenadno stiska, ki še danes

ugonablja našega malega vinogradnika. Padec cen vinu po l. 1931. je privedel naše vinogradništvo v težaven položaj, ki bi ga bilo treba urediti, da se obvaruje mali vinogradnik ob meji pred popolnim obubožanjem.

Veleposestniški vinogradniki imajo dovolj možnosti za vzdrževanje svojih goric, ker razpolagajo z zadostnimi sredstvi za nabavo škropil in za zaposlitev potrebnih delovnih moči. Ti vinogradi so zaradi skrbne nege tudi manj ogroženi od peronospore. Njihov pridelek se vnovčuje za višjo ceno kakor pa pridelek našega domačega vinogradnika. Posebno velja to za dvolastnike, ki lahko prosto izvažajo svoje vino. Niso redki primeri, da naši mali vinogradniki spreminjajo svoje vi-

nograde v njive in travnike, ker primanjkuje ljudem kruha in živini krme, česar ni mogoče nabaviti za pičel izkupiček vinskega pridelka. Naš mali vinogradnik je v zadnjem času tudi občutno prizadet zaradi previsokih cen potrebnih škropil. V teh razmerah ni čudno, če se marsikateri vinogradnik polasti obup, zaradi česar ne posveča trti potrebne strokovne pažnje.

V našo splošno gospodarsko korist bi bilo, da se omogoči našim malim slovenjegoriškim vinogradnikom, zlasti ker žive ob meji, rešitev iz tega položaja. Predvsem pa bi bilo treba pomagati jim v krajih, kjer jih je obiskala toča.

Pri obrambi domovine se pozabljajo domače protivnosti

»Jugoslovenska otadžbina« objavlja članek, v katerem pravi med drugim:

»Založna tolilikih malih narodov je tudi našem narodu odprla oči. Mi Jugoslovenci sicer ne spadamo med najmanjše narode v Evropi, vendar nismo velik narod. To spoznanje mora voditi tudi našo politiko. Naša sila ni majhna, ako je naša volja enotna in ako je naša vera nezlomljiva. Vsekakor pa je naša usoda nerazdvojno povezana z usodo vseh malih narodov Evrope, zlasti onih v Podunavju in na Balkanu. V času politike velikih življenjskih prostorov, ki malim narodom odreka pravico do neodvisnosti, je naša dolžnost, da v obrambi pravic malih narodov gledamo tudi obrambo svoje svobode.

Jugoslavija je danes nevtralna in hoče nevtralna ostati. Ni razumnega človeka, ki bi mogel želiti, da naš narod spet doživi vse strahote vojnih spopadov, toda tudi zavarovanje nevtralnosti je potrebna pripravljenost in močna obramba. Za njo pa mora stati sila, ki jo bodo vsi spoštovali.

Ako bo vojni vihar šel mimo nas, ne smemo pozabiti, da bomo tudi potem morali

braniti domovino. V borbi za novi evropski mir bomo morali braniti neokrnjenost naših mej, neodvisnost in svobodo države. Tisti dnevi bodo za našo bodočnost enako usodopolni kakor so današnji vojni časi. V vseh razdobjih te strašne evropske stiske mora biti obramba domovine naša prva in zadnja briga. Enodušnost vseh zavednih in rodoljubnih sinov našega naroda v vseh krajih domovine je to brigo olajšala. Narod se je pokazal na višini svoje zgodovinske odgovornosti. Njegovo vodstvo ne sme zaostati za njim. Prebudila se je ena volja, pripravljena na vsako žrtve.

Jugoslovenski nacionalisti so napolnjeni z iskreno in globoko radostjo, ko vidijo, da se spričo nevarnosti z vso silo budi eden in isti občutek v najširših vrstah vsega našega naroda brez razlike političnega mišljenja. Tu se lahko pozabljajo in oproščajo vse protivnosti v nazorih glede na našo notranjo politiko. Kadar bo vihar prenehal, bomo sami svoje reči lahko reševali, ko zdaj vidimo, da nas vendarle vse veže en in isti vrhovni ideal.

Narodnostno načelo je osnova za male države

Sofijsko »Slovo« objavlja zanimiv uvodnik, iz katerega posnemamo:

»Novi svet in novi socialni, gospodarski in mednarodni odnosi bodo natančni odsev miselnosti, ki bo zmagala na nevidnem miselnostnem bojišču. Na tem nevidnem bojišču, ki ga preveč preziramo, je načelo narodne države postavljeno pred hudo preizkušnjo. Res je, da to načelo, ki je dalo politično vsebino dobi po francoski revoluciji, ni še sirovo zanikano, toda v praksi je bilo že doslej v največjih središčih našega stare-

ga, nemirnega sveta skoro čisto zamenjano z vrsto novih pojmov, ki še niso dovolj prepričevalni, a za male države je načelo narodne države življenjskega pomena. Spričo značaja moderne vojne, v kateri se zmage ne izvojujejo več toliko s starodavnim junaštvom kolikor z vsestransko oborožitvijo in industrijsko sposobnostjo, je za male narode neka npravna opora zgodovinska nujnost.«

Sofijski list naglašja, da bi se prav Balkanci morali posebno držati načela narodne države.

Vse narodne sile morajo složno sodelovati

»V teh hudih trenutkih kličemo po slogi in složnem delu. Ko mine stiska, bomo imeli čas za svoje majhne notranje politične borbe,« piše »Narodni list« in nadaljuje:

»V teh hudih trenutkih terjamo vlado, ki bo predstavljala večino celotnega naroda. Ne gre za vprašanje, kdo bo minister in katera stranka bo bolj ali manj zastopana v vladi, temveč za to, da bo v teh trenutkih ves narod čutil povezanost z državo in državno upravo. Prenehati mora medsebojna borba vsaj v tej usodni dobi, ki jo zdaj preživlja Evropa.

Ali je zdaj čas za razpravljanje o tem, ali naj bo Vojvodina posebna oblast ali naj se pridruži kot celota Srbiji ali pa jo bomo razdelili med Srbijo in Hrvatsko? Ali je

zdajšnji čas primeren, da se oglašajo Srbi v banovini Hrvatski za »narodno manjšino« ali da se odrekuje pravice Hrvatom-Bunjevcem v Bački.

Ne gre za to, kako bo sestavljena vlada in kdo bo v njej. Gre za to, da ta vlada zbere okoli sebe vse stranke in struje med Srbi, Hrvati in Slovenci, da se upostavita duhovni mir in polno zaupanje v državno upravo. Nam je potrebna vlada, v katero bomo imeli vsi zaupanje in v kateri bomo videli izraz našega duhovnega edinstva in nacionalne sloge. Potrebna nam je vlada, ki bo mogla zahtevati od nas vse, pa tudi največje žrtve.

Mi nismo strankarji. Potegujemo se za duhovno mobilizacijo našega naroda, za sve-to zvezo vsega jugoslovenskega naroda, ki

edina more dati mir, varnost in v teh hudih trenutkih zmago našem narodu in naši državi. Jugoslavija nad vse in pred vsem!«

Dopisi

GORJE PRI BLEDU. V nedeljo 2. t. m. se je vršila skupna vaja gasilskih čet blejskega okrožja. Vaje so se udeležile čete Gorje, Podhom, Rečica, Zasip, Bled, Mlino in Ribno s preko 150 člani. Popoldne ob 14. se je oglašila sirena na žagi lesnega podjetja »Gorjana« v Sp. Gorjah, kjer je bil zamišljen požar. Četam je bilo naročeno, da morajo biti ob 14. v pripravljenosti in da smejo šele ob znaku sirene zapustiti svoje mesto. Že dve minuti po 14. se je pojavila prednja straža čete iz Gorij s cevni pri hidrantu ob žagi in dve minuti nato je hidrant metal vodo na poslopje žage. Pet minut po 14. je dospela četa iz Gorij z vprego in ob 14. uri deset minut je dala motorka iz blizu ležečega ribnika vodo na dve cevi. Tri minute po 14 je prispela četa iz Rečice k hidrantu in dala vodo v dveh minutah. Pet minut po 14. je prihitela četa iz Podhoma in dala vodo tudi v dveh minutah. Devet minut po 14. je dospela četa iz Zasipa z motorko, vodo pa je dala v sedmih minutah. Ob 14. uri in 10 minut je prišla četa iz Mlinega z avtomobilom in motorko, ki je dala vodo na dve cevi pet minut nato. Blejska četa je prišla 16 minut po 14. uri in vodo dala v dveh minutah iz oddaljenega Ribna in pripravila vodo z motorke iz oddaljenega studenca ob 14. uri in 23 minut. Vaja se je vršila mirno po povelju brez prerekanja. Brneli so motorji in praske-tala je stisnjena voda, ki bi bila kos vsakemu požaru. Vaja je pokazala spretnost in pripravljenost naših čet. Naše gasilstvo je napravilo v zadnjih letih velik razmah. Že skoro vsaka druga četa ima motorko in za primer potrebe so na razpolago tudi zasebni avtomobili, motorna kolesa, bicikli in drugo. Pa tudi druge okoliščine, ki pridejo ob požaru v poštev, so se zadna leta močno izpremenile. Zgradili so se večji in manjši vodovodi in razni bazeni. Na večjih vodovodih so montirani hidranti, ki stoje ko nemi stražniki na primernih krajih. Tudi razsvetljava je varnejša. Pred leti je služila po hlevih, podih in šupah petrolejka ali sveča, danes sveti elektrika brez nevarnosti. Mnogo manj nevarnosti je tudi zavoljo negorljivih streh. Lesenih streh je po deželi čedalje manj. Razen tega stavbni red otežuje požare. Kaže pa, da vsa ta dejstva premalo upoštevajo naše in tuje zavarovalnice, ki so povezane v močan kartel. Vsa ta obramba je predvsem obramba njihovega denarja. Navadno so zavarovana naša poslopja za polovico vrednosti. Za primer, da uniči požar vso stavbo, v mnogih primerih ocenijo ostale ogorke in bi najrajši ne plačali nič odškodnine. Tako rasejo rezerve in vsaka zavarovalnica, ki te povabi v zavarovanje, se najprej pohvali, koliko milijonov znaša njen rezervni zaklad. Ako pa poprosi kakšna četa zavarovalnico za prispevek k novi motorci, je dar navadno zelo skromen. Naša občina plača letno preko 100.000 din zavarovalnine in v zadnjih 10 letih ni prejela od zavarovalnic niti obresti od te vsote, kar je gotovo tudi zasluga našega gasilstva in drugih varstvenih okoliščin.

× Na komarskem jedilnem listu so ljudje med zadnimi. Komarji imajo po ameriških ugotovitvah, če imajo možnost izbire, rajši vse druge toplokrvne živali kakor človeka. Na prvem mestu so na komarskem jedilnem listu konji in goveda. Ker povedo Američani svoje številke zmerom v številkah, so izračunali, da imajo te živalce šestkrat rajši živali kakor človeka. Tudi svinjska kri jim je še trikrat ljubša od človeške. Potem je na vrsti še dolga vrsta drugih sesalcev. Nato pride človek, a za človekom sta na vrsti sploh samo še dve živali, namreč kokoš in mačka.

Politični pregled

V svoji redni nemški oddaji 4. t. m. zvečer je moskovski radio podal

pregled pomena upostavitve gospodarskih odnošajev med Rusijo in Jugoslavijo.

Napovedovalec je govoril o predmetih medsebojne gospodarske izmenjave in o višini te izmenjave, pri čemer je podrobno opisal naravna bogastva Jugoslavije. Glede trgovinske pogodbe same je pripomnil, da ona najbolj dokazuje, kako je mogoče mirno turejati mednarodne odnose, in da pomeni začetek nadaljnega poglobljanja gospodarskih stikov med obema državama, ki si medsebojno v tem pogledu lahko storita velike usluge. Ves prikaz je bil za Jugoslavijo zelo prijateljsko podan.

Italijanski veleposlanik Rossi je zapustil Rim in odpotoval v Moskvo. Sovjetski veleposlanik v Rimu Garelkin, ki je pred pol letom zapustil Rim, ne da bi izročil svoje poverilnice, je zapustil Moskvo in odpotoval v Rim.

S tem se obnovijo državniški odnošaji med Italijo in Rusijo.

Oba veleposlanika sta po prihodu na službeni mesti takoj prevzela svoje dolžnosti.

Stockholmski listi poročajo, da je sovjetska vlada ponovno opozorila italijansko in nemško vlado, da

smatra Balkan za nedotakljiv in vsako kršitev v tem delu Evrope za neposredno ogražanje ruskih.

Kakor naglašajo švedski listi, naj bi bil to zadnji opomin, da vztraja Rusija na brezpogojni ohranitvi zdajšnjega stanja na Balkanu. Posebno zanimanje kažejo v Moskvi po poročilih švedskih listov za Jugoslavijo. V Moskvi odklanjajo vsako odgovornost za vse posledice, ki bi nastale, če bi se porušilo zdajšnje ravnotežje na Balkanu. Moskovski list »Izvestija« piše, da je Italija sod smodnika, ki se lahko razpoči vsak trenutek.

Odstop rumunskega zunanjega ministra Gafenca je izzval po Reuterjevi vesti v Londonu veliko pozornost. V Londonu pričakujejo, da bo prišlo na Balkanu zdaj do pomembnih dogodkov. Predvsem

računajo Angleži z velikim ruskim državnikiškim delovanjem.

Morebitni napad Italije na Solun bi na drugi strani povzročil takojšno posredovanje zavezniških sil v smislu jamstev, ki so bila dana Grčiji. S tem bi sama po sebi prišla do veljave tudi turška pogodba z zapadnimi zavezniki.

Kakor se je že dolgo napovedovalo, se je zgodilo. V ponedeljek 10. t. m. je

Italija napovedala vojno Angliji in Franciji

na ta način, da je italijanska vlada izročila napoved veleposlanikom Francije in Anglije. Ta sklep je objavil italijanski ministrski predsednik Mussolini v svojem govoru, ki ga je imel v ponedeljek z balkona vladne palače v Rimu. V govoru je rekel med drugim, da stopa Italija na bojišče proti bogatima državama, ki sta zmerom zaustavljali pohod italijanskega naroda. Naglasil je, da je italijanska vest mirna, češ da je Italija storila vse, kar je človeku mogoče, da bi preprečila vojno.

V svojem govoru je

Mussolini tudi zagotovil, da nima namena povleči v vojno Švico, Jugoslavijo, Turčijo, Grčijo in Egipt.

Rekel je, naj te države sprejmejo na znanje te njegove besede, in naglasil, da je le od teh držav samih odvisno, da se bodo ta zagotovila v vsem obsegu izpolnila. Proti koncu govora je dejal, da bo šla Italija z zaveznicami Nemčijo do kraja. — Italijansko časov-

Zobje brez kamna

ostanejo zdravi zobje. Negujte svoje zobe vsak dan z zobno kremo ODOL.

ODOL

pisje izvaja, da je bila ta vojna Italiji vsiljena.

Istega dne je govoril tudi predsednik Zedinjenih držav Roosevelt na proslavi vseučilišča v Carlottenvilleu. Naglasil je, da

so Zedinjene države na strani tistih narodov, ki so v borbi s sovraštvom.

Zedinjene države bodo po Rooseveltovih besedah dale tistim, ki se upirajo sili, večja sredstva na razpolago. Amerika ne sme voditi politike nebržnosti o vsem tem, kar se dogaja v Evropi, in zato ne sme več oklevati, temveč mora pomagati zapadnima evropskima demokratičnima državama Franciji in Angliji. Roosevelt je dalje povedal, da se je zaman trudil, da bi odvrnil Italijo od vojne. Na njegove predloge italijanska vlada ni hotela pristati. Razširjenje vojne na Sredozemlje ograža po Rooseveltovih besedah tudi nevtiralnost vseh ameriških republik.

Takoj po govoru se je Roosevelt vrnil v Washington in podpisal razglas, ki odreja razširjenje ameriškega nevtiralnostnega zakona tudi nad Italijo. S tem je odslej

onemogočen prevoz kakršnegakoli blaga iz Zedinjenih držav v Italijo,

razen na italijanskih ladjah. Praktično torej Italija iz Amerike ne bo dobivala več nikkakega blaga.

Iz Ankare poročajo, da

bo turška vlada odredila delno mobilizacijo.

Po nekaterih vesteh je odločitev glede stališča Turčije po vstopu Italije v vojno odvisna od sovjetske Rusije. Turška vlada je naravnost vprašala Rusijo, kakšno stališče naj zavzame, in zdaj čaka na ruski odgovor. Po vesteh turških listov je Turčija vojaško že čisto pripravljena.

Nemški dnevnik »Frankfurter Zeitung« objavlja daljše poročilo svojega moskovskega poročevalca in pravi med drugim, da

sovjetska Rusija ne zasleduje ničesar drugega kakor politiko miroljubnosti.

To velja še posebej glede Balkana, kjer ne samo Rusija, temveč tudi Nemčija in Italija želita ohraniti mir. List tudi izvaja, da razmere med Rusijo in Turčijo niso napete.

Na zapadnem bojišču se že več kakor teden dn vršijo srditi boji. Hudemu pritisku nemških čet so se francoske in angleške čete močno upirale. nato pa so se na nekaterih mestih umaknile. Francosko poročilo pravi, da

so bili dozdašnji poskusi Nemcev, da bi prišli preko reke Seine, zadržani.

Med rekama Oise in Ourcq, kjer so po umiku nove francoske postojanke, Nemci dalje močno napadajo, a so bili doslej po francoskih vesteh odbiti. Na Aisni in Meusi so bili le manjši boji.

Vsa zadna poročila kažejo,

da se bije bitka za Pariz.

Angleške vesti pravijo, da je ta bitka podobna oni v bivši svetovni vojni za Verdun, samo da se bije v večjem obsegu. Francoska vojska se bori proti trojni premoči. — Zadne

nemške vesti trdijo, da so nemške čete dosegle bregove Marne in da je bila Seine na več mestih prekoračena. Po vesti iz Pariza so posamezni nemški tanki dospeli do okolice Pariza, zato Francozi Pariz že izpraznujejo.

Hude so tudi borbe v zraku. Po Reuterjevi vesti

so angleški bombniki bombardirali zadne dni

v raznih mestih nemške industrijske zgradbe, letališča, postaje, ceste in bencinska skladišča. Prišli so tudi nad Hamburg, kjer se jim je baje posrečilo uničiti tretjino bencinskih zalog. Nemška letala pa prihajajo na Anglijo in Francijo. Med drugim so metala bombe na postaje v pariških predmestjih. Francoska letala so bila pretekli teden celo nad Berlinom in so bombardirala tvornice v berlinskih predmestjih.

V začetku tedna

se je podala Norveška.

Norveška vlada in kralj Haakon sta se preselila v Anglijo in bosta ostala na strani zaveznikov. Zavezniške čete so bile iz Narvika in tam okoli prepeljane drugam.

Vojna z Italijo se je sicer začela,

vendar še ni prišlo do bojev.

Glavna pozornost Italije je usmerjena na Egipt in Turčijo. Anglija je zadržala precej italijanskih ladij, nekaj pa so jih Italijani sami potopili, da niso prišle v nasprotnikove roke.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na ptujskem sejmu so se trgovali za kg žive teže: voli I. po 8, II. po 7.50, III. po 5.25, telice I. po 7, II. po 6, III. po 4.25, krave I. po 7.50, II. po 5.50, III. po 3.50, teleta I. po 7 din, na litijskem sejmu pa: voli po 7 do 9, klavne telice po 7, klavne krave po 6 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Kočevju: špeharji po 10, pršutarji po 9, v Ptujju: špeharji po 10 do 11, pršutarji po 9 do 9.75, v Dravogradu: špeharji po 11, pršutarji po 10, v Logatcu: špeharji po 10 do 12, pršutarji po 9 do 10 din.

KRMA. V Logatcu: seno 120, slama 40 do 50, v Ptujju: seno 100 do 125, slama 45 do 65, v Dravogradu: lucerna 140, seno 100 do 120, slama 60 do 80, v Kočevju: lucerna 150, seno 90 do 120 din za 10 kg.

VINO. V ptujskem okolišu se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 3.50 do 5, finejše vortirano pa po 6.50 do 7.50 dinarjev za liter.

VOLNA. V Dravogradu: neoprana 30, oprana 35 din za kg.

SIROVE KOŽE. V Dravogradu: goveje 14, telečje 17, v Ptujju: goveje 10 do 13, telečje 18 do 20, svinjske 8 do 9, v Logatcu: goveje 10 do 12, telečje 16, svinjske 7 do 8, v Kočevju: goveje 9 do 11, telečje 16 do 18, svinjske 8 din za kg.

JAJCA. Povprečne cene so 75 par do en dinar za kos.

SIROVO MASLO. V Logatcu 32 do 34, v Ptuj 24 do 28, v Dravogradu 40, v Kočevju 28 do 32 din kg.

MLEKO. V Logatcu 1.75, v Ptuj 2, v Dravogradu 2 do 2.50, v Kočevju 2 do 2.25 din liter.

Sejmi

17. junija: Semič, Dolnja Lendava, Št. Vid (logaški srez), Prosenjakovci, Muta, Št. Vid pri Grobelnem;

18. junija: Ptuj;

20. junija: Zerovnica, Irča vas;

21. junija: Mengeš, Moravče, Velike Lašče Gor. Lendava, Velika Loka, Marenberg (živinski), Koračice, Sv. Tomaž pri Ormožu, Smarje pri Jelšah;

22. junija: Sevnica, Sv. Jurij ob juž. železnici, Poljčane, Šoštanj.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 11. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 155.21 do 158.41 (za 192 do 195.20) din;

100 francoskih frankov za 87.95 do 90.25 (za 108.85 do 111.15) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

100 švicarskih frankov za 993.81 do 1003.81 (za 1228.10 do 1238.10) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je trgovala v Beogradu po 390 din.

Drobne vesti

= Cene živini padajo. Na zadnih živinskih sejmi se je opažalo, da so cene posameznim vrstam živine nekoliko padle. Kljub temu pa se cene mesu ne spremenijo.

KAKO SE IZVAJA ZATEMNITEV

Med zatemnitvijo je dopustna potrebna razsvetljava prostorov, preprečiti pa se mora vsako prihajanje neposrednih svetlobnih žarkov v prostor, kjer bi bili vidni opazovalci iz zraka. Električni tok ne sme biti ukinjen. Svetila, ki za redni potek javnega, zasebnega in gospodarskega življenja in prometa niso potrebna, se v času zatemnitve ne smejo uporabljati. Vsa ostala razsvetljava, tako v notranjosti zgradb kakor tudi na prostem, se mora zatemniti tako, da izstopajoča svetloba ni več vidna iz daljave 500 metrov.

Zatemnitev se doseže z zastiranjem ali zasenčevanjem svetil, z zastiranjem ali prekrivanjem svetlobnih odprtih prostorov.

ZATEMNITEV SVETIL

Po omenjenem načinu zatemnimo vsa svetila na prostem, ki bodo v rabi v času zatemnitve, kakor tudi svetila v notranjih prostorih poslopij, naprav in vozil. Svetila je treba torej zatemniti tudi v onih prostorih, ki se le prehodno uporabljajo (veže, stopnišča, hodniki), ki morajo biti razsvetljeni zaradi varnosti prehoda, pa tudi v kletih, shrambah in podobnem.

Svetila zastremo ali zaslonimo tako, da so njihovi žarki iz zraka v navpični in poševni smeri docela nevidni, njihov svetilni učinek zmanjšan, možnost tvorjenja odsevov pa izključena.

Svetila zatemnimo ali z znižanjem svetilne jakosti ali pa z zastiranjem izstopajočih žarkov, morda tudi s primerno zvezo obeh postopkov.

To dosežemo z znižanjem napetosti električnega toka, z uporabo svetilnih teles manjše svetlobne jakosti, z uporabo svetlobnih filtrov in opleskov, ki zadržujejo svetlobne žarke, z zastiranjem s senčniki, zasloni in svetlobo usmerjajočimi napravami (z zaslonkami, strešicami in podobnim). Kot primeren filter je treba smatrati le prosojni (ne pa prozorni) sivomodri filter.

Kot tvorivo za filtre in zasloni je treba uporabljati papir, lepenko, pergamentni papir, goste tkanine, drobne žične mreže in podobne umetne snovi, glino, porcelan, steklo in podobno.

Vsa ta tvoriva morajo biti trpežna, v kolikor je potrebno, obstojna proti toploti in ognju in, če se uporabljajo na prostem, tudi odporna proti učinkom vremenskih izprememb.

Z zatemnitvijo ponoči se oteži sovražnim letalom pregled

Vsi narodi imajo o zatemnitvi že dolgo časa zakonite predpise. Zdaj ima tudi dravska banovina naredbo o zatemnitvi. Ima pa naša uredba zavoljo tega, ker je najmlajša, to prednost, da je najboljša, ker vsebuje več predpisov, kakor druge stare zadevne naredbe, saj je sestavljena po izkušnjah, ki jih je že prinesla tokratna vojna. Naredba ima med drugim naslednje določbe:

SPOŠNA DOLOČILA

Namen zatemnitve je onemogočiti, odnosno otežiti sovražnim letalom orientacijo (pregled) pri poletih nad našim ozemljem. Zatemnitev je treba izvajati tako, da se javno in zasebno življenje kakor tudi gospodarstvo in promet razvijajo kolikor mogoče nemoteno.

Odredbo za zatemnitev izda za območje dravske banovine ban, za posamezne upravne okoliše pa po potrebi sreski načelniki in starešine državnih krajevnih policijskih oblastev. V primeru, da se taka oblastvena odredba ne izda pravočasno, veljajo predpisi o zatemnitvi v primeru nočnega letalskega alarma sami po sebi.

V mobilnem in vojnem stanju uvedena zatemnitev ima trajen značaj in traja vsak dan od sončnega zahoda do vzhoda.

Za zatemnitev skrbe in odgovarjajo tisti ki zgradbo ali določene prostore zgradbe, katere je treba zatemniti, dejansko uporabljajo, odnosno upravljajo. Ti tudi nosijo stroške zatemnjevalnih naprav, kolikor ni z zakonitimi predpisi ali s pogodbami drugače določeno.

Stroške zatemnjevalnih naprav po vežah, stopniščih, hodnikih in drugih splošno dostopnih prostorih zasebnih hiš nosi hišni lastnik, oseba, ki ima vso hišo v najemu ali ki jo v celoti uživa.

O učinkovitosti zatemnjevalnih naprav se je treba po objavi te naredbe prepričati s poizkusi, ki naj se izvrše v zelo temnih nočeh.

Prekrški te naredbe se kaznujejo z globo 10 do 1000 din, če se globa ne plača v določenem roku, z zaporom od enega do 20 dni. Prav tako se kaznujejo tudi osebe, ki zatemnitve motijo.

Hans Warring:

3

V borbi z morjem

Ribiška povest

Pri tem pogledu so ga minili jeza in pomisleki, ki so se bili prej rodili v njem. In le ljubezen in sočutje sta polnila njegovo srce. Proti objestni rogajoči se Rozi, ki ga je smeje se često užalila, se je čutil dovolj oborožen, toda to ubogo, zapuščeno mlado bitje, ki je v svoji bridkosti in trpljenju jokalo v samoti, ni imelo ničesar skupnega z tano vsesplošno zavidljivo, prevzetno dedičko.

»Kaj počneš sama tu na sipini ob mraku in zakaj se jokaš?« je vprašal.

Pri prvi besedi tega raskavo zvenečega vprašanja je Roza planila pokoncu.

»Niti na um mi ne pade, da bi se jokala,« tje rekla ponosno in odbijajoče ter roko naglo potegnila čez oči. »Če se mi ljubi tu v samoti sedeti, to nikogar nič ne briga.«

»Jokala si se, Roza, saj sem videl.« Po kratkem odmoru, med katerim je sovražno strmela vanj z zgrbančenimi obrvmi, je nadaljeval: »Ali so bili doma hudi proti tebi? Roza, ne... ne morem te videti jokajočo! Ljuba Roza povej mi, kaj ti manjka!«

V obrazu deklice je zadrgetalo. Bridkosti njenega srca, ki jih je doslej ponosno skrivala pred vsemi, so nevzdržno vdrle na svetlo pri prvem znaku sočutja.

»Odkar je stari oče mrtev, se mi godi slabo, Martin,« je rekla ihte, »moji lepi dnevi so za zmerom minili!«

»Torej je res, da doma ravnajo s teboj slabo?«

Deklica se je zravnila in njene oči so se zablistale. »Radi bi me dobili pod noge, a ne bodo me, Martin! Ti ne veš, kako silno hudobni so ljudje! Vsi tisti, ki so se mi prej prilizovali, bi me zdaj radi napravili za cunjo, s katero bi si brisali čevlje! Ali že veš, da so mi v vasi nadedli zasmehljivo ime, »beraška princesa!«

»Nikar naj te ne žalostijo takšne prazne čenče.«

»To je lahko reči, a boli me le!«

»Tebe to boli, Roza? Nikdar ne bi verjel. Zmerom se mi je zdelo, da se za vaške čenče sploh ne brigaš?«

»Prizadevam si, kolikor morem, da bi te podlosti ne čutila. Pa sem slaba. Če se podnevi rogam vsem žalitvam in jih kolikor mogoče vračam, me proti večeru le premaga strašni občutek, da sem sama, čisto sama na svetu, da sem izobčena, da ni izmed vseh dobrih čustev, ki so bila nekoč v meni, ostalo nič, prav nič; Sovražstvo in želja po maščevanju sta se naselila tu notri,« deklica je pri teh besedah udarila strastno proti prsom, »in če bi mogla stopiti na glavo vsem tem strupenim kačam in jih streti, bi to storila!«

Roza je sunkovito in zelo naglo govorila, zato je zdaj stala zasopljena pred Martinom,

drobne roke je imela skrčene in strmela je v daljavo.

»Tega ne bi storila, Roza, toliko te že poznam,« je rekel Martin mirno se smenjaje. »O, pač! Ne verjameš, kako hudobna sem postala! Če me kdo sune, ne stopim stran, kakor sem storila prej in si mislila, da me je sunil po pomoči. Ne, zdaj sunek vrnem. Sunem, kolikor mi dopuščajo moči!«

»Ne pozabi, da živijo tudi dobri ljudje. Pomisli na staro teto!«

»Da, stara tega je dobra. Če me deklice obrekujejo, store to zato, ker vedo, da je vse, kar store hudega meni, Ernestini všeč. Stara teta se ob taki priliki zmerom zavzame za mene in hoče napraviti mir. Toda dekle je ne ubogajo, saj je tudi stara teta odvisna od one... od Ernestine!«

»Kaj ne delaš Ernestini krivice?«

»Krivice pa že ne! Martin, ti ne veš, kako me muči. Vsaka beseda, ki jo izreče, je udarec po meni. Pa skopa je, da mi oponese vsak grizljaj. Slabše se mi godi pri njej kakor zadnjemu delavcu. Delam, kolikor morem, pa mi vendar zmerom očita, da ničesar ne storim in da me mora le iz usmiljenja hraniti. Strašno jo sovražim to žensko!«

Solze so ji nehale teči, a v njenih očeh ji je zaplapolal nemiren ogenj in izza ustnic so se ji zablistali drobni, beli zobki.

»Toda kazen ji ne bo izostala,« je nadaljevala šepetaje, »bo že prejela svoje plačilo! In če lahko jaz kaj prispevam k temu plačilu, vidiš, z lastnimi rokami sem pripravljena, storiti ji kaj zlega...«

»Tiho, tiho, Rozika! Bodi vesela, da sem samo jaz slišal te besede. Če bi Ernestini

JAVNA RAZSVETLJAVA

v običajnem obsegu se v času zatemnitve ukine, pač pa je treba namestiti posebno zasenčena in zastrta svetila na vseh važnih križiščih, ulicah in ostalih zunanjih prostorih, kjer je to potrebno. V ta namen je treba na obstoječe ulične svetilke pritrčiti primerne zaslonke naprave. Ta zasenčena svetila smejo izžarevati le posredne žarke v smeri navpično navzdol, tako da je okoliški prostor pod svetilom enakomerno razsvetljen z razpršeno svetlobo sivomodre barve. Če bi poleg tega še obstajala možnost odsevvov v ozračje, je treba take površine prekriti ali prepleskati.

Ta svetila pa morejo biti opremljena z vidnimi označbami, ki voznike opozarjajo na smer ulic in na posebne nevarnosti na cestah, na primer na ovinke, prehode, važna križišča in podobno.

ZATEMNITEV SVETIL NA VOZILIH

Z zgoraj omenjenimi sredstvi je treba zastreti in zatemniti tudi svetila vozil, ki morajo biti razsvetljena med vožnjo kakor tudi, če stoje na krajih, kjer parkiranje (postajanje) ni dovoljeno. Vozila naj uporabljajo le najpotrebnejše luči, ki pa morajo biti zastrte ali zasenčene.

Zaromete vozil je treba zastreti tako, da izstopajo žarki neposredne svetlobe v tankem pramenu, ki je proti vodoravni legi nagnjen za nekaj stopinj navzdol. Poleg posebno izdelanih naprav te vrste se je možno posluževati tudi primernih pokrival s svetlobno režo, ki jih nataknejo čez žaromete. Reža je pri motornih vozilih široka pet do osem centimetrov in visoka en centimeter, pri žarometih koles pa štiri centimetre, odnosno en centimeter.

Svetlobno jakost uporabljenih svetil je treba tako zmanjšati, da svetloba iz daljave 500 metrov ni več vidna, vendar pa mora svetloba zasenčenega žarometa segati vsaj 100 metrov pred vozilo. Za znižanje jakosti svetlobe je treba uporabiti prosojen sivomodri filter, ki naj se namesti (prelepi) čez svetlobno režo. Polna svetloba žarometa se sme uporabljati le zunaj strnjanih naselbin na odprtih cestah; v mestih in naseljih se sme brez izjeme uporabljati le zmanjšana svetloba. Prav tako tudi pri srečanju vozil na odprti cesti. V primeru, da miruje vozilo na prostoru, ki ni določen za parkiranje, mora imeti prižgano žarnico za parkiranje. Zad-

nje rdeče luči je treba zasloniti na podoben način (seveda brez uporabe sivomodrega filtra) ali pa nekaj centimetrov dolgo cevjo iz debelega papirja, lepenke ali pločevine. Taka cev se natakne vodoravno na zadno luč. Rdeča svetloba izstopa na ta način le v vodoravno smer za vozilom, medtem ko je od strani in iz višine zasenčena.

Pri dvokolesih je treba zadnji blatnik prepleskati v dolžini 20 cm z belim obleskom.

Pri svetilih vodnih vozil je poleg stranskih in vrhnih zaslonov uporabljati tudi vodoravne zaslonke, da se onemogočita zrcaljenje in odboj svetlobnih žarkov na vodi.

Zatemnjena vozila morajo voziti skrajno previdno in smejo v naseljenih krajih uporabljati le zmanjšano hitrost (največ 10 km na uro).

SIGNALNA SVETILA

Na podoben način je treba zasenčiti in zasloniti tudi signalna svetila, ki urejajo promet in ki služijo za važne označbe. Med taka svetila spadajo prometni znaki železniškega in cestnega prometa, označbe postajališč cestne železnice, reševalnih postaj, zdravnikov, lekarn, cestnih prehodov, zaklonskih, telefonskih govornic, dalje tudi označbe cestnih del, popravil na cestah in podobnega. Vsa ta svetila ostanejo med zatemnitvijo v obratu, vendar pa je njihova svetilna jakost zmanjšana, izstopajoči žarki pa tako zaslonjeni, da je svetloba vidna le iz prometno-tehnične smeri. Tovrstna svetila je treba zasloniti s streščicami in zasloni, ki onemogočajo izstopanje žarkov navpično in poševno navzgor.

REKLAMNA RAZSVETLJAVA

kakor tudi razsvetljava svetlobnih ur, svetlečih napisov in izložb se med zatemnitvijo ukine. Da pa se občinstvu olajša pregled in je mogoče najti zaželene lokale in trgovine, je treba v zatemnjene izložbe namestiti gornjim predpisom ustrezajoče svetlobne označbe ali napise slabe svetilne jakosti.

Uporaba ročnih in žepnih svetilk in prižiganje vžgalic na odprtih prostorih ni dopustno. V nujnih primerih je dovoljena uporaba zaslonjenih in sivomodro zastrtih ročnih svetilk z razpršeno svetlobo.

ZA VEČJO VARNOST PROMETA

je treba cestne prehode, nevarna križišča, izpremembe v cestnem nivoju, odprta stopnišča in podobno označiti z omenjenimi svetlobnimi znamenji in z opleski. V ta namen je treba prepleskati robove pločnikov, cestne

kamne, prehodne prometne črte, drogove, drevesa in ograje ob cestah, pa tudi nasipe, ogle in podobno z menjajočim se črnobelim opleskom ali pa z opleskom s svetlobnimi barvami. Ti opleski morajo biti odporni proti učinkom vremenskim sprememb, trajni in v temi dobro vidni.

ZATEMNITEV SVETLOBNIH ODPRTIN

Med svetlobne odprtine prostorov spadajo vrata, okna, steklene stene in strehe in ostale odprtine poslopij in vozil, ki služijo za vstopanje svetlobe v dotični prostor. Zaradi zatemnitve jih je treba zastreti s pripravami, ki ne prepuščajo svetlobe, tako da je onemogočen izstop svetlobe iz poslopij v zunanji prostor. Možna pa je tudi uporaba delne zatemnitve svetlobnih odprt in delne zatemnitve svetil.

Zatemnitev svetlobnih odprt in je treba izvršiti na vseh poslopijih tako s cestne kakor tudi z dvoriščne strani na svetlobnih odprtinah onih prostorov, v katerih je potrebna nezmanjšana navadna razsvetljava (torej v stanovanjskih prostorih, uradih, šolah, delavnicah, trgovinskih in podobnih obratih, bolnišnicah, gostinskih obratih, zabaviščih, gledališčih).

Kot sredstva, ki omogočajo tovrstno zatemnitev, naj se uporabljajo predvsem že obstoječe zastiralne naprave, kakor lesene in železne naoknice, žaluzije, roloji, gosti zastori in zavese. V primeru, da take naprave ne zadoščajo za potrebno mero zatemnitve, jih je treba z dodatnimi postopki izpolniti. V ta namen služi zastiranje s temnim papirjem in raznimi zavesami in z opleskanjem steklenih delov. Kjer še to ne zadoštuje, odnosno kjer sploh ni naprav, je treba svetlobno odprtino opremiti s posebnimi zatemnitvenimi zastori in zasloni. Ti so lahko iz temnega zatemnitvenega papirja ali iz tenkih plošč lepenke, lesa, pločevine, iz umetnih snovi, iz gostih temnih tkanin in podobnega.

Katero izmed naštetih sredstev je najprimernejše za zastiranje določenih svetlobnih odprt in, naj se ugotovi od primera do primera. Uporabljena sredstva naj bodo trpežna, ravnanje z njimi pa hitro in preprosto. Pri zastiranju je treba posebno paziti na steklene stene in vrata, na izložbe in posebno še na vrata, ki držijo iz lokalov neposredno na odprte prostore. V takem primeru je treba v lokalu postaviti pred izhod tako zvano svetlobno zatvornico, ki onemogoča izstopanje svetlobe iz običajno razsvetljenega lokala na prosto, kadar stopajo osebe skozi vrata.

kdo povedal, kako si ji grozila, bi pripovedovala okoli, da ji res hočeš napraviti kaj hudega.«

»Saj bi govorila resnico! Niti ne slutiš, kako me trpinči. Neki ljudje so ji svetovali, naj počne z menoj tako, češ da bom zaradi tega prostovoljno zapustila hišo in da potem ona ne bo imela več obveznosti do mene. Pa ni najhujše to, kar počne z menoj. Ne mine dan, da ne bi obrekovala moje matere v grobu. Bridko se moram jokati, kadar poslušam te hudobne besede.«

Pri misli na ubogo, zgodaj umrlo mater sta jeza in sovraštvo naenkrat zapustili dušo mlade deklice, a na njuni mesti sta prišli bolečina in žalost. Zakrila je svoj obraz z rokami in zalhtela.

»Ne smeš ostati doma, proč moraš,« je odločil Martin.

»Na to sem že mislila, toda ko bi bilo treba to storiti, se mi je zdelo, da ne morem nikjer drugje živeti kakor v ljubi stari hiši. Kam pa naj tudi grem? Zmerom sem mislila, da imam mnogo prijateljev, toda zdaj vidim, da nimam prav nobenega, ki bi mi rekel, da mi hoče pomagati. Verjemi mi le, da bi bilo zame najboljšje, če bi skočila v morje, kjer je najgloblje!«

Mladi mož je globoko pretresen stal pred njo. Nerazložne misli so se porajale v njegovi glavi. Nežno sočutje in vroča želja, da bi mlado stvarco vzel v svoje naročje in ji rekel, da stoji pred njo človek, čigar največja sreča bi bila, zanjo živeti in skrbeti, sta prevladala njegovo dušo. A čisto zraven te želje je stal pomislek: kaj bo rekla njegova mati k temu sklepu? Sin jo je predobro poznal, vedel je, da je neizprosna in trda, kar

je že rajnkemu očetu pogosto grenilo življenje. Privedi nezaželeno snaho k hiši bi pomenilo na stečaj odpreti vrata domači vojni, najhujši in najgrozovitejši vseh vojn. Pa še nekaj je bilo, kar se je v njegovo muko gibalo globoko v njem: nezaupanje, hudo nezaupanje, ki ga je bila zbudila mati. Tako kakor danes še ni bila Roza nikdar govorila z njim, tako neobzirno mu ni bila še nikdar pustila pogledati v njeno srce. Materine besede: »Ali hoče, da te bo vzele zaradi strehe nad glavo, ker ji drugače ne kaže?« so mu še zvenele v ušesih, hladile toploto njegovega srca in mu branile izgovorniti besede, ki so mu že silile na jezik.

Morda je mlado dekle pričakovalo prijaznih, tolažljivih besed, ko je stala nekaj časa poleg njega tiho jokajoča in s sklonjeno glavo. Ker pa je molčal, se je vzravnala in šla z roko čez oči.

»Domov moram, tema nastaja,« je rekla mrtvo.

»Da, tema nastaja,« je ponovil mehnično, nato pa sta drug poleg drugega začela korakati na sipinski breg

3.

Ko se je bila stara teta s služničadjo napotila v svojo spalnico k počitku, je Ernestina z omahujočimi koraki šla v malo sobo rajnkega očeta, ki je bila za stanovanjsko sobo. Drgetaje je obstala pri vratih in se boječe ozrla na vse strani. Videla je posteljo, v kateri je bil rajnki spal. Komaj se je upala pogledati tja v strahu, da ne bi zagledala na blazini gubastega obraza starega moža in da se ne bi njen pogled srečal z njegovimi strogimi očmi. Praznoverni groza

jo je spreletela in drgetati je začela po vsem telesu, vendar v svojem sklepu ni omahovala.

Ključ starega pisalnega puhta so bili našli v jopiču rajnkega in ji ga izročili. Ta ključ je zdaj krčevito stiskala v roki. Rabiti ga hoče, rabiti zato, da bo storila nekaj proti zadnji volji rajnkega. Če ima stara teta prav, če ji je oče res naložil tisto krivično obveznost, potem se bo te obveznosti na vsak način odkrižala.

Stopila je naprej in obstala pred starim pultom. Sicer je zastrla okna, da bi bila varna pred opazovalci, in tudi vrata je zapahnila, a vendar je vsa drgetala, da se je tresla Zsvetilka v njeni roki, in se kakor zločina ozirala na levo in desno. Ključ je bil zaradi ležanja v morski vodi zarjavel. Ko ga je potisnila v ključavnico in ga s težavo obrnila, je silno zaškrtal. Zdrznila se je in vzdignila glavo, da bi prisluhnila. Tam za onimi vrati v stanovanjski sobi je ležala krsta. Ali se ni premaknila kljuka na vratih, kakor bi bil nekdo položil roko nanjo?

»Kako sem neumna!« je rekla glasno, da si se bolj opogumila. Toda njen glas je imel čudno votel zvok, česar se je spet prestrašila.

»Mora biti, več kakor moje življenje je odvisno od tega,« si je rekla. Odločno je primaknila stol in odprla pultovo pokrivalo. Začela je pregledovati očetovo papirje. To ni bilo težavno opravilo. V prvih predalih, ki jih je potegnila ven, je našla nekaj na gospodarstvo se nanašajočih beležk. Drugih spisov ni bilo. Oddahnila se je. Morda oče sploh ni zapustil nikake pisane oporoke in ji zato ne bo treba nič zatajiti ali uničiti.

Novice

* **O vzrokih revizije v Delavski zbornici,** ki se je vršila ob koncu preteklega meseca, objavlja bivši predsednik te zbornice g. Lovro Jakomin daljšo izjavo, v kateri ugotavlja, da je minister za socialno politiko in narodno zdravje poslal posebnega zastopnika v Ljubljano na podlagi vloge, ki so mu jo svoj čas izročila svobodna strokovna združenja: Strokovna komisija, Narodna strokovna zveza in Jugoslovanska strokovna zveza. V tej vlogi so zahtevale imenovanje nove uprave iz predstavnikov vseh delavskih strokovnih združenj. Nova uprava naj bi razpisala volitve. Nadalje so zahtevale izvedbo volitev tudi za vse ostale socialno-politične ustanove, ki se naj začasno postavijo pod upravo zastopnikov vseh delavskih strokovnih in nameštenskih združenj. Svobodna strokovna združenja so v svoji vlogi navajala, da zastopajo velikansko večino slovenskega delavstva. Pri zadnjih volitvah obratnih zaupnikov l. 1938., ki jih je vodila zdajšnja, iz zaupnikov Jugorasa imenovana uprava Delavske zbornice, je glasovalo za svobodna združenja čez 38.000 delavcev, za Jugoras pa 8000. Poleg tega je bila ministru izročena še posebna prošnja, ki utemeljuje potrebo čim prejšnje revizije celotnega poslovanja današnje uprave Delavske zbornice. Bivši predsednik Delavske zbornice g. Jakomin navaja v svoji izjavi tudi vsebino razgovorov z ministrovim odposlancem načelnikom Brankom Petrovičem.

* **Sladkorja je dovolj.** Prodajna centrala za sladkor je izdala poročilo, v katerem je ugotovila, da je dovolj sladkorja do novega pridelka in da je nepotreben strah, da bo sladkor pošel. Zato ni treba nikomur delati zaloge sladkorja, kar bi bilo škodljivo, ker bi tedaj v resnici sladkorja lahko začelo primanjkovati, če bi si ga nekateri nakopičili v svojih zalogah. Centrala je tudi izvedela, da so nekateri trgovci začeli podraževati sladkor. Zato opozarja rabnike, naj ji vsak primer neupravičene in nedovoljene podražitve sladkorja javijo. Prodajna centrala za sladkor bo ustavila dobavljanje sladkorja tistim trgovcem, za katere bo ugotovila, da so ga neupravičeno podražili.

Predali so bili pregledani. Zdaj bo treba pregledati le še veliki srednji predal, katerega ključ je našla v enem izmed malih predalov. S tresočo se roko je odprla ta predal. Če tudi tu ne bo nič, potem ni oče zapustil nikakega pisanja o svoji poslednji volji in ona se bo z vso pravico lahko smatrala za gospodarico vse imovine.

Toda ni bilo tako! Našla je, kar se je bila bala najti. Izvlekla je iz predala povezke papirjev, povezan z vrvco. Sapa ji je zastala, spoznala je na ovitku pisavo svojega očeta. »Moja zadna volja« je bilo zapisano z roko, ki je bila znala bolje ravnati s plugom in kosi kakor s peresnikom.

Srce ji je viharno tolklo, ko je odvezovala vrvco. Stari je v tem ovitku shranjeval vse, kar mu je bilo ljubo. Najprej je Ernestina opazila pismo, ki ga je bila pisala njena mati očetu, ko je bila še nevesta. Nato je našla novoletno voščilo Marije in enako voščilo Rozike, oboje skoro prvi pisalni poskusi otrok. A dobila ni ničesar, kar bi pričalo, da je imel oče rad tudi njo, Ernestino.

Njena usta so se krčevito stisnila. Ta ne ljubezen ji je olajšala to, kar je hotela storiti. Odkrila je papir, ki ga je iskala. Naglo ga je prečitala. Da zapisano je bilo, česar se je bala. Tisoč tolarjev mora izplačati Rozil! S tem da ne dela svoji hčerki Ernestini nikake krivice, zakaj domačija je v zadnjih letih znatno poskočila na vrednosti. Tako je bilo zapisano v oporoki.

To ni krivica! Kaj ni s svojim delom in skrbjo dvignila gospodarstvo, a sad njenega dela naj bi uživala druga! Preveč strpnosti terjajo od nje. S tem zneskom bi se Roza

* **Naši delavci v Belgiji so zaposleni.** Naše zunanje ministrstvo objavlja po podatkih, ki jih je dobilo, da se vsem našim državljanom v Cergentu in Anversu dobro godi in da večina izmed njih že spet dela.

* **Upokojen je bil dolgoletni oddelčni predstojnik** pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani g. Ivan Mlinar. Nedavno je bil proslavil svojo 70letnico. Ob tej priliki njegovega odhoda so mu tovariši v uradu priredili lep poslovilni večer. Predsednik okrožnega urada inž. Sodja, ravnatelj dr. Bohinjec in predsednik zveze blagajniških zdravnikov g. dr. Dereani so mu izrekli prisrčne besede v slovo. V imenu njegovih tovarišev sta se poslovila od njega gg. Jugovec in Krek. G. Mlinar je eden izmed najmarljivejših delavcev v socialističnem strokovnem gibanju in uživa v vsej javnosti ugled.

* **Koroške vesti.** Oblastva so nedavno povedala slovenske materinske proslave na Koroškem. Slovenska prosvetna zveza je posredovala na odgovornem mestu in je celovški deželni glavar objasniti svojo prepoved tako, da je bil letošni materinski dan v Nemčiji določen za 19. maj in da je na ta dan izvedlo materinske proslave narodnosocialistično žensko združenje. Zato da ne gre, da bi kdo še posebej proslavljal materinske dneve. — Dne 2. t. m. se je avtobusni promet še bolj omejil. Nedeljske vožnje sploh izostanejo, na delavnike pa imajo pri vožnji prednost v raznih poklicih zaposleni imetniki mesečnih in tedenskih vozovnic ter šolarji. — Letošnji cerkveni davek se bo plačeval v štirih obrokih. Krška škofija je sestavila dve tabeli, prvo za lastnike kmetij in gozdov, drugo pa za delavce, uradnike, trgovce in obrtnike. Pri kmetijah se ravna cerkveni davek po višini čistega katastralnega odnosa od 4 do 60 mark za katastralni donos od 20 do 600 nekdanjih avstrijskih kron. Nekmetje plačujejo prispevek po višini svojega zaslužka ali drugega rednega dohodka. Največ znaša zanje en odstotek. — V Borovljah je umrl znani slovenski prosvetar in društvenik g. Jakob Wieser. Pokojnik je bil izmed tistih zavednih korenin, ki jih najdemo tako redko. Ko se je pred 35 leti ustanovilo v Podljudelju prvo slovensko delavsko društvo, je bil rajnik med ustanovitelji.

* **Velika sokolska tombola bo v nedeljo 16. t. m. v Mariboru** na sokolskem telovadišču v Ljudskem vrtu. Ker znašajo denar-

seveda lahko omožila z Martinom. To, da je Roza naklonjena Martinu, je Ernestina s svojo žensko ostroumnostjo že zdavnaj spoznala. Da se je z njim igrala, je izviralo le iz njene razposajene narave. Ernestina je vedela, da bi Roza Martina naposled uslišala. In Ernestina naj bi zdaj Rozi pomagala do smotra?

»Ne storim tega, ne morem,« je mrmrala. »Samo svojo pravico si jemljem, pravico, ki mi jo je lastni oče kratil!«

Držala je papir v rokah in strmela vanj. Ali ga naj uniči? Potem bi bila nesporna lastnica vse domačije. Ali pa naj gre k odvetniku in mu naroči, da ovrže oporoko na osnovi dokazil, ki jih ima shranjena in ki pričajo, da je rajnika sestra prejela iz domačije več, kakor ji je po pravici pripadalo? To bi bilo glede na postave pravilno, a hkratu bi jo to spravilo v sramoto. Po vsej vasi bi ljudje stikali glave in šepetali o njej. Nankrat bi se javno mišljenje sprevrglo v Rozino korist.

A Martin? Ta bi njen postopek gotovo grajal in bi naposled smatral za svojo dolžnost, zavzeti se za oškodovano Rozo. Ne, boljše je odstraniti papir, o katerem ne more nihče zanesljivo trditi, da je sploh obstajal. Ustna določila pa ne veljajo.

Njeni prsti se niso tresli, ko je približala papir luči. Vzplamtelo je, se skrivilo in v naslednem trenutku je bil na tleh kupček pepela, na katerega je stopila, da je pogasila zadne iskre. Nato je pult skrbno zaklenila, vzela ključ s seboj in mirno odkorakala v svojo spalnico...

Stara teta pa je že bila govorila o tem,

ni dobitki 20.000 din, od tega prva tombola 12.000 din, in je poleg tega še 10 tombol (šivalni stroj, osem koles itd.), vlada za tombolo veliko zanimanje v Mariboru in po vsej bližini in daljni okolici. Pri tomboli bo igrala godba, po tomboli pa bo velika ljudska veselica brez vstopnine. Pridite v nedeljo 16. junija v Maribor. Začetek ob pol 15. uri (pol 3. popoldne).

* **Kmetje v Slovenskih gorah kosijo po toči opustošeno rž.** Toča, ki je obiskala 27. maja velik del severnega dela Slovenskih gor, je napravila občutno škodo. Med žitom sta najhuje trpela rž in ječmen, ki ju je toča zbila v tla. Opustošeno mlado rž so začeli nekateri kmetje kositi in sušiti za krmo živini, da bi se lahko posadili na tistih njivah turščico in krompir. Prizadetim posestnikom bi bilo treba priskočiti na pomoč s podporami in odpisom davkov.

* **Sneg v Bosni.** Pretekli teden je divjalo v Bosni veliko neurje. Neprestano je deževalo in na nekaterih visokih planinah je zapadel sneg. Kmetje v tistih krajih ne pomnijo, da bi bil kdaj v tem času zapadel sneg.

* **Miši so osiromašile premožno občino.** Občina Vrbovec v križevskem okraju na Hrvaškem je med najbogatejšimi hrvatskim občinami. Pri vsem svojem bogastvu pa je ta občina letos strahovito prizadeta. Občina šteje 22.000 duš in vsi ti prebivalci so čez zimo stradali. Vso njihovo setev so namreč lani uničile miši. Pa tudi po shrabah je bilo toliko miši, da so uničile mnogo živil. Oblastva so morala poskrbeti, da je občina Vrbovec v teku zime in pomladi dobila 34 vagonov turščice in 14 vagonov pšenice, za živino pa 25 vagonov sena in slame.

* **Voda je zalila Negotin.** Po večdnevnem deževju je mesto Negotin v timoški krajini v nedavni noči zadela strašna nesreča. Voda je na dveh mestih prodira obrambni nasip in se razlila po mestu. Vdrla je tudi v električno centralo in ustavila vse stroje, tako da je bilo vse mesto nenadno v temi. Prebivalstvo je v temi začelo zapuščati domove in je obupno klicalo na pomoč. Prihitelo je vojaštvo, ki je reševalo iz hiš predvsem ženske in otroke. Proti jutru je voda nekoliko padla. Poplah med prebivalstvom pa se kljub temu ni polegel. Poplava je napravila v mestu velikansko škodo. Mnogi ljudje so ob vse imetje. Poginilo je mnogo živine. Bregove je prestopila tudi reka Timok in na več krajih porušila progo Negotin—Zaječar. Po-

da mora Roza nekaj dobiti... V svoji naklonjenosti do Roze je bila že tu in tam rekla, da Roza nikakor ni tako siromašna, kakor pravijo nekateri ljudje. Stari Holstein da je imel namero, zapustiti ji neki znesek, ki bi ji ga morala Ernestina izplačati v gotovini. Holstein da je večkrat govoril o tem, da namerava shraniti oporoko na sodišču. Gotovo da je to tudi storil, Gospodje od sodišča da se bodo že oglasili in poklicali prizadete k sebi, ko se bo oporoka odprla in prebrala.

Toda čakanje na oporoko j ebilo zaman. Dnevi so potekli, a s sodišča ni bilo glasu. Naposled so na sodišču vprašali po oporoki in izkazalo se je, da tam ni bilo nikakega pisanja. Stara teta je majala z glavo in tolažila Rozo, katere obraz je postal v zadnjih tednih čudno ozek, češ da bo treba še pogledati vsebino očetovega pulta.

»Saj mi je rekel, da se te bo zanesljivo spomnil v oporoki. Predobro je poznal Ernestino! Tam v predalih bo njegova oporoka!«

Spravili so se na preiskavo pulta. V prisotnosti prizadetih je vaški razsodnik, tisti ribič Anders, ki je bil kot star hišni prijatelj obvestil svoje o smrti starega Holsteina, iskal oporoko. S krčevito sklenjenimi rokami je stala Roza ob pultu in s široko odprtimi očmi sledila vsaki kretnji moža, ki je predal za predalom skrbno pregledal. Naposled je delo končal.

»Kaj ni nič, Anders?« je šepetaje vprašala deklica.

»Nič, otrok! Čudno se mi to zdi, saj je stara teta trdila...«

(Dalje.)

staje v Mokranju, Velikovu, Rajcu, Roglevu in Drušniku so bile pod vodo. Ves železniški promet na tej progi je ustavljen.

* **Strela je udarila v nedeljo zvečer v kozolec župnišča pri Sv. Petru na Kronske gori in ga upepelila.** Gašenje je bilo nemogoče, ker je stal kozolec visoko na hribu.

* **Zagoneten strel v lovca.** V Vuhredu je šel v nedeljo 44-letni Ivan Potočnik na lov na srnjake za Petra Mravljaka. Ko je hodil že eno uro iz Vuhreda, je počil strel z Borovnikovega hriba in mu prebil lica. Moral je v slovenjegraško bolnišnico.

* **Neurje nad Mariborom in Slovenskimi goricami.** Te dni je spet huda nevihta prišla nad Maribor in mariborski okoliš. Ponekod je padala tudi toča, zlasti na meljski in šent-petrski strani, pa tudi v Koških, na Pesnici in naprej proti Slovenskim goricam. Toča, ki je padala v Koških, pri Sv. Petru in v bližnjih krajih Slovenskih goric, je bila izredno debela. K sreči je padala toča med deževjem, tako da je povzročila le manjšo škodo.

* **Samomor Slovenca v Zagrebu.** V nedavni noči si je v Zagrebu vzel življenje Slovenec Rado Žakej, 32 let stari delavec iz Marijinega dvora pri Ratečah in sicer se je vlegel na tračnice, da so mu kolesa potniškega vlaka odrezala glavo. Bil je pri priči mrtev. V poslovnem pismu je navedel, da se je odločil za samomor zaradi nesrečne ljubezni.

* **Samomor Slovenke v Zagrebu.** Nedavno so našli v rokavu Save pri Žitnjaku truplo neznanke utopljene. Policiji se je posrečilo dognati, da je utopljena 35letna služkinja Terezija Romihova, po rodu iz Slovenije.

* **Smrtna nesreča.** Nedavno so pripeljali v ljubljansko bolnišnico 60letnega delavca Jožeta Lazanskega iz Križ pri Trziču. Zaposlen je bil v gramozni jami, pa se je odtrgal plaz zemlje in ga zasul. Lazanskega so šele po daljšem trudu odkopali nezavestnega. Dobil je hude notranje poškodbe, za katerimi je v bolnišnici umrl.

* **Dva utopljena.** V Cerknškem jezeru so pred dnevi našli truplo neznanega, okrog 35 do 40 let starega utopljenca. Iz Savinje blizu Laškega pa so potegnili iz vode truplo okrog 45 let starega utopljenca. Dolgih rjavih brk, oblečenega v moder suknjič in kariraste hlače. Imeni obeh utopljenca sta neznan.

* **Požar pri Ptujju.** Te dni je nastal požar

v gospodarskem poslopju posestnika Ivana Munde v Gorišnici pri Sv. Marjeti niže Ptujja. Ogenj je uničil poslopje s krmo, raznim orodjem in živili. Poleg tega je še zgorelo tudi mnogo drv.

* **Dekletce je utonilo v vodnjaku.** V Hrušici pod Gorjanci se je igrala pri nekem vodnjaku 4 letna hčerka posestnika Ambrožiča. Otrok se je sklonil nad vodnjakovo nezavarovano odprtino in strmoglavil v vodnjak, kjer je utonil. Trupelce so vaščani s hudo muko spravili iz globokega vodnjaka.

* **Samomor zaradi sinčkove smrti.** Nedavno so našli neznan utopljenko ob desnem dravskem bregu v bližini šempetrskega otoka pri Mariboru. Zdaj so ugotovili njeno ime na podlagi izjave njenih staršev. Gre za 36 letno posestnikovo hčer Marijo Oslovnikovo iz Dravograda. Bila je dalje časa bolna. Razen tega je bil nedavno konj brcnil njene 6letnega sinčka Ivana tako hudo, da je za posledicami umrl. Smrt ljubljene sinčka jo je tako pretresla, da se je odločila za smrt.

* **Ponarejeni 500 dinarski bankovci** so se pojavili v Slovenskih goricah. Bankovci se razlikujejo od pravih v toliko, da so zamazani in iz tršega papirja. Opozarjamo, naj bodo ljudje previdni pri sprejemanju petstotakov, da ne bodo trpeli škode.

* **Vojake so se igrali.** Nedavno so pripeljali v slovenjegraško bolnišnico 11letnega posestnikovega sinka Ivana Merkača iz Sel pri Slovenjem Gradcu, ki ga je obstrelil njegov 8letni tovariš Engelbert Luter. Otroci so se že večkrat igrali in predstavljali sovražna tabora na zapadu. Ko pa so nedavno dopoldne šli kakor po navadi v šolo, je malo iznad spodnjega Dularja v Selah počakal 8letni sovražni vojak Engelbert na sovražnika in zadel s kroglo iz samokresa svojega nekaj let starejšega šolskega tovariša Ivana. Vrašanje je, kje je fantič našel strelno orožje in kje se je naučil z njim ravnati.

* **Vlomilci so izropali zlatarsko izložbo v Kranju.** Drzen vlom je bil izvršen v noči na soboto v zlatarsko izložbo Rudolfa Rusa v Kranju. Vlomilci so odnesli raznih zlatih predmetov v vrednosti okoli 80 000 din. Vlomilci so pustili na kraju vloma nekaj orodja, ki ga je policija zaplenila in s pomočjo katerega je bilo mogoče prijeti nekaj osumljenih oseb.

* **Strica je ubil.** Stari preužitkar Jakob Cotman na Igu je bil zelo vdan žganju. Vse, kar je naberačil, je pogнал skozi grlo. Nedavno je samski delavec, 40letni Janez Ro-

tar zgodaj zjutraj šel z materjo Marijo, ki je sestra Jakoba Cotmana, z vozom na Rašico po drva. Nazaj grede sta se z materjo ustavila v neki gostilni na Turjaku in spila pol litra vina. Proti večeru sta se vrnila domov. Ko je sin odpeljal konja v hlev, je zagledal tam strica Jakoba Cotmana čisto poljanega na tleh. Stric je začel razgrajati. To je Janeza Rotarja razjezilo, zato je šel v gostilno hladit jezo. Pozno ponoči se je vrnil in pogledal v hlev, da bi konja nakrmil. Stric je začel razgrajati. Rotar je pograba za tolkalo in strica večkrat udaril. Kam so udarci padali, Janez ni pazil. Strica je tudi nekajkrat brcnil. Nasledni dan se Rotar ni zmenil za starega moža. Popoldne je šele izvedel, da je stric v hlevu umrl. Državno tožilstvo v Ljubljani je Janeza Rotarja obtožilo zločina uboja. Obtoženec je pred sodniki priznal dejanje. Obširno je opisal neznane razmere, ki so vladale pri hiši zaradi strica, ki je vedno sitnaril in razgrajal. S seboj je nosil vedno steklenico žganja. Mali senat je Janeza Rotarja zaradi zločina uboja odsodil na dve leti robije.

* **Nevaren tat straši po ljubljanski okolic.** Orožnikom v okolici Ljubljane dela mnogo preglavice znani vlomilec in tat Jože Derencin, po rodu Ljubljančan. Derencin je po poklicu mizarski pomočnik in šteje šele 26 let, vendar je že zgodaj pričel živeti nepošteno življenje. Pred časom že se je naselil na Brezovici, kjer je kradel vse, kar mu je prišlo pod roko. Ko so ga orožniki začeli preganjati, je izginil pod Krim, kjer se je laže skrival. Tudi po ločanskih vaseh je kradel. Derencin je pred meseci ukradel kolo in se začel z njim voziti po deželi. Nekajkrat se je odpeljal tudi čez Trojane v Savinjsko dolino do Celja in med potjo kradel, kar je dosegel. Pred dnevi se je Derencin ponovno pojavil na Brezovici, kjer so ga orožniki aretirali. Uklenili so ga v močno verigo in ga nameravali odvesti v Ljubljano, nenadno pa je Derencin ušel. Orožniki so kasneje spet iztaknili njegovo skrivališče nekje na Igu, vendar ptička niso našli v gnezdu. Derencin se je zafakel najbrž v hribe pri Turjaku, kjer se je že nakoč skrival pred zasledovalci.

* **Nevaren jetnik je pobegnil.** V zaporih mariborske jetnišnice je bil nevaren prijatelj tujih koles Karl Rober, katerega je jetniški paznik nekajkrat na teden vodil v bolnišnico, kjer so ga zdravili. Tudi te dni ga je vodil tja. V bolnišnici pa je jetnik nenadno skočil skozi okno ter zbežal neznanokam.

EMILIO SALGARI IZGNANCI

»Kje je ta tovariš?«
 »Teden dni preden ste me prijeli je pobegnil v tujino.«
 »Ali si bil kdaj v Rigi?«
 »Večkrat.«
 »Ali si tam spoznal polkovnika Sergeja Vasiljeva?«
 »Prvič sem ga videl na parniku, ki naju je pripeljal sem.«
 »Lažeš. Prej si ga moral že poznati.«
 »Prav. Če mi nočete verjeti, mi pa ne verjemite.«
 »Trdim, da sta bila oba člana iste nihilistične zveze.«
 »Ko sem študiral v Odesi? Menda ne veste, da je moje rojstno mesto ob Črnem morju, Riga pa ob Baltiškem morju.«
 »Nesramnik, še zasmehovati me hočeš! Dovolj! Torej nočeta priznati? Odvedite oba v ječo in jima dajte vroč zajtrk. Ali ste razumeli?«

Kozaki so odgnali oba ujetnika pred seboj, toda niso ju spravili v tisto celico kakor prej, ampak z luknjo z okencem, ki je bilo zaprto in zamreženo. V celici je bila poleg praznega vedra le lesena postelja brez odej. Ta bedna sobica pa ni bila mrzla kakor prva celica, ampak topla, čeprav ni bilo nikjer videti peči.

»O, kakšno razkošje,« je vzkliknil Sandorf in spet postal boljše volje. »Ali se morda iz-

pravniku smiliva? Sicer se mi pa zdi ta toplota sumljiva. Kaj pravite, polkovnik?«

Častnik ni odgovoril. Vrgel se je na ležišče in skril obraz v dlane.

Na študentovem obrazu se je pokazalo globoko sočutje. Položil je tovarišu roko na ramo in tiho rekel:

»Pogum, dragi polkovnik. Upajva na boljše dni!«

Častnik je dvignil glavo in tovarišu stisnil roko.

»Saj mi poguma ne manjka. Toda mislim na ljubljeno sestro...«

»Se jo boste videli!«

Grenak nasmešek se je pokazal na ustnicah Vasiljeva. »Saj ne poznate sibirskih rudnikov!«

»Ali ni že mnogo jetnikov od ondod ušlo?«

»Tiho, tiho! Zidovi imajo ušesa! Ena sama nepredvidna beseda, pa bodo morali najini tovariši iti za nama v izgnanstvo!«

Ivan je zdaj začel preiskovati zidove ozke celice, ker se mu je zdela naraščajoča toplota sumljiva. »Tu imava najmanj trideset stopinj toplote, med tem ko je zunaj petnajst stopinj pod ničlo. Ali je morda to začetek mučenja?«

»Pri tej policiji je vse mogoče.«

»Zdrobila bova steklo na oknu.«

»Da naju bodo potem čuvaji vkovali v verigel.«

»Ali mislite, da se bom dal živ speči?«
 »Tako daleč ne pojdejo!« ga je pomiril Vasiljev. »Tu vedo, da imam vplivne sorodnike v Moskvi in Petrogradu, ki se utegnejo pritožiti pri carju.«

Toplota je postajala čedalje neprijetnejša in neznošljiva. Zdelo se je, kakor bi prihajali nevidni plameni iz za sten in kakor bi bila, tla, streha žareče peči. Pa vendar nista ujetnika opazila nobene odprtine v zidu.

Potem se ju je polotila huda žeja. Toda vrč za vodo je bil prazen. Sandorf ga je zaglal ob zid in ves besen zakričal:

»Dajte nam vode, zverine!«

Takoj se je prikazal čuvaj pri vratih.

»Prijatelj, nič vode nimava,« je rekel kolikor toliko prijazno Ivan.

»Nisem vajin prijatelj,« je surovo odvrnil paznik. »Jetniki me morajo imenovati 'blagorodje'.«

»K vragu pojdi s svojim blagorodjem. Prinesi nama vode in pogasi ogenj v pečici!« Paznik se je škodoželjno zasmel:

»S kosilom bosta dobila tudi pijačo!«

Potem je položil pred ujetnika sodček slanikov, dva suha hlebčka kruha in vrč vode, ki je meril komaj dva litra.

»Ali naj bo to najino kosilo?« je vprašal študent. »Takšno množino slanikov nama poklanja izpravnik?«

»Lahko jih pojedta, kolikor jih hočeta! Samo z vodo morata varčevati!«

Spet se je pokazal na njegovem obrazu porogljiv nasmeš.

»Zakaj? Ali je v Tobolsku voda tako redka? Nama pa dajte vode iz reke!«

»Če najdeta koga, ki vama jo bo prinesel!«

* **Zalosten dogodek v vinogradu v bližini Ptujja.** V vinogradu posestnika Alojza Malka na Galskem vrhu pri Sv. Urbanu pri Ptujju se je pripetil žalosten primer. V Malkovem vinogradu sta gospodar in njegova žena kopala, pomagala pa sta jima zakonca Ivan in Jožefa Drakšičeva. Med delom pa sta se Malek in Drakšič močno sprla in pomagali sta jima njuni boljši polovici. Nekajkrat je prišlo med obema moškima do spopada. Drakšič, ki je bil močnejši, je podrl Malka na tla. Tedaj pa je Drakšičeva žena z motiko začela udrihati po ležečem Malku z vso silo. Ko je Malkova žena hotela pomagati svojemu možu, je še ona dobila več udarcev od besne nasprotnice z motiko. Malku je Drakšičeva razbila lobanjo in je v nekaj minutah izdihnil, njegovo ženo pa so morali prepeljati v ptujsko bolnišnico, ker so poškodbe zelo resne. Podivjanko so zaprli.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkostni znesek vloži prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

Popotnikova torba

Tri smrtne žrtve vlakov

Kranj, junija.

Te dni so nedaleč od postajnega poslopja v Kranju na četrtem tiru našli razmesarjeno truplo starega moža. Nekateri znaki so kazali, da je mož izvršil samomor. Prenesli so ga v mrtvašnico na pokopališču v Stražišču. Neka žena je v njem prepoznala 81-letnega preužitarja Mihaela Primorčiča iz Hotavelj, občina Gorenja vas nad Škofjo Loko.

Pred kratkim sta se po kosilu odpeljala iz Kranja proti Trzliču ugledni kranjski kleparski mojster in vodni instalater Rihard Jakelj in njegov vajenec, da izvršita v Trzliču neka naročila. Zasedla sta motorno kolo, ki ga je vodil mojster, vajenec pa je sedel za

njim. Zdirjala sta po cesti proti Naklemu. Na ovinku pod Gornjimi Duplami v bližini gozda pa sta na križišču proge in ceste nedaleč od dupeljske postaje v smeri proti Križam nenadno treščila v vlak. Udarca je bil tako močan, da sta se oba nesrečnika odbila v velikem loku in obležala mrtva. O nesreči so bili brž obveščeni pristojna oblastva in svojci v Kranju. Mojster Rihard Jakelj je štel 45 let. Ker je bil splošno znan obrtnik, je novica o njegovi smrtni nesreči zbudila mnog osočutja z njegovo usodo in pomilovanja njegove družine. Vajenec je bil Franc Gutnik z Vrhnike in še ni bil dolgo v Kranju.

Roparji umorili zvestega paznika

Trbovlje, junija

V noči na nedeljo se je zgodil na dvorišču rudniškega konzuma na Vodah strašen zločin. Družba vlomilcev, menda so bili trije ali štirje, kakor kažejo razni znaki, je zvečer pripravila zasedo nekje blizu vodenske šole onkraj Trboveljščice, po polnoči pa se je preko potoka pritihotapila na dvorišče konzuma. Po načrtu je enemu izmed članov družbe pripadla naloga, da pri stražni hišici počaka paznika Urha in ga pobije, medtem pa naj bi druga dva ali trije pripravili vse potrebno za vlom v prodajalno, kjer so hoteli opleniti blagajno. Razbojnik, ki mu je pripadla morilska vloga, je čez nekaj časa v resnici naletel na paznika, ki pa je bil dovolj duha priset in se je nasilnežu krepko postavil v bran. Med obema se je razvila huda borba, med katero je paznik ranil razbojnika, ki je zbežal čez dvorišče in izginil v temo. Paznik je zaslutil, da so se morali blizu skrivati še drugi člani tolpe, in se je previdno odpravil proti zadnemu vходу v konzum. Pajdaši, ki so tam oprezovali, so se previdno notuhnil in pustili, da je paznik prišel v bližino, nato pa so planili nadenj in eden izmed njih mu je s sekiro prizadejal dva smrtna udarca po čelu. Paznik Urh se je zgrudil v mlaki krvi in tam so ga zjutraj našli mrtvega, sklonjenega čez ročni voziček in z rokami preko ran na glavi, iz katerih je izkravavel. Potem ko so izvršili dejanje, so roparji zvestemu pazniku pobrali pištolo in denar.

Ugotovitve, ki jih je orožniška postaja zbrala, pričajo, da je bil zločin v resnici zamišljen po velikopoteznem načrtu. Že poprej so razbojniki vdrlji v delavnico tударja Martina Klopčiča na Tereziji, kjer so odnesli sekuro, pilo in nož. Ko so se počasi tihotapili provi Vodam, so v Pauerjevi koloniji mimo-grede izvršili več manjših vlomov in nabrali nekaj živil. Kakor kaže sled, so po zločinu bežali proti naseljem pod Mrzlico in dalje proti Savinjski dolini ali pa proti samotnim naseljem po hribih okrog Mrzlice in Sv. Planine.

Iz Prekmurja

Dijak je po nesreči obstrelil tovariša. Zadnji dan šolskega pouka na murskosoboški gimnaziji se je žalostno končal za drugošolca Slavka Kneževiča, sina kavarnarja v Lendavi. Z nekim tovarišem je šel v gozd ob Ledavi. Tovariš je imel s seboj revolver in sta z zanimanjem pregledovala orožje. Vzela sta iz njega magacin z naboji, toliko pa še nista poznala orožja, da bi pogledala, če ni morda ostal v cevi še kak naboj. Sledil je strel, in krogla je drugošolcu Kneževiču prebila jetra in obtičala v hrbtnici. Prepeljali so ga v murskosoboško bolnišnico.

Smrtna žrtev strele. Posestnik Aleksander Balajc iz Sela je s svojo ženo delal na polju. Ker se je bližala nevihta, sta se oba zotekla v bližni gozd pod košato drevo. Med dežjem pa je začelo treskati in strela je udarila tudi v drevo, pod katerim sta vedrila zakonca. Strela je zadela Balajca na sence in je šla po levi strani telesa v zemljo. Nesrečni mož je bil na mestu mrtev. Ženo je strela omamila in jo je šele dež, ki je lil po njej, zbudil k zavesti. Tresla je moža, da bi ga prebudila. Ker pa je bil ves trud zaman, je poklicala ljudi na pomoč, toda možu tudi zdravnik ni mogel več pomagati. Pokojni Balajc je bil dober gospodar in skrben družinski oče. Štel je šele 40 let.

× **V moki se je zadušil.** Nedavno je 36letni delavec Sihra v okolici Brna na Češkem padel v jamo, kjer so mešali razne vrste moke. V jami je bilo šest metrov na visoko moko in vsa se je sesula na delavca. Čeprav so ga drugi delavci takoj potegnili ven, ni bil nič več živ.

Paznik se je obrnil in zaloputnil z vrati za sabo.

»No, prav dobro to kosilo ne bo!« je dejal polkovnik.

»Zato bo pa obilno! Ali smo mar v deželi slanikov?«

»Upam, da v sodčku ni kakšnega neprijetnega presenečenja! Kaj je rekel možak?«

»Rekel je, naj z vodo varčujeva. No, popila bova vso, in če bova žejna, bova toliko časa razgrajala, da nama bo prinesel nove. Menda naju ne mislijo pustiti, da bi od žeje umrli.«

Ivan, ki se mu je spet vrnila dobra volja, je vzel iz sodčka velikega slanika in ga z velikim tekotom použil. Polkovnik je premagal svojo nezaupnost proti sibirski upravi in je sledil tovariševemu vzgledu. Oba že osemnajst ur nista ničesar pojedla in sta bilalačna.

Malo zalogo vode sta prav hitro popila. Vročina je bila neznosna, ribe pa slane, zato se ju je hitro polotila nepremagljiva žeja. Da bi jo premagala, je Ivan svetoval spanje. Na deskah sta se iztegnila, kolikor se je dalo. Globoka tišina in toplota sta pripomogli, da sta kmalu zadremala.

Toda kmalu ju je zbudila čedalje hujša žeja.

»Žge me,« je vzkliknil Ivan. »Prekleti slaniki! In ta vročina! Ali mar gori graščina?«

»Če bi gorela, bi se slišalo kričanje,« je odvrnil Sergej. »Bojim se, da je to krmljenje s slaniki oblika mučenja, ki so jo pripravili za naju. Ali se spominjate, kako je izpravnik rekel, da bova dobila vročo južino?«

Ivan j ebesen zagnal sodček s slaniki proti vratom, da so se ribe raztresle po tleh.

»Odprite!« je zakričal, kar mu je suho grlo dalo.

»Tiho!« se je začulo od zunaj. »Drugače bom streljal!«

»Vode nama prinesite!«

»Bič vama bom prinesel in vaju pretepel, da vama bo koža povokala.«

Ivan je začel prositi.

»Blagorodie, prinesi nama vode! Saj kar umirava od žeje!«

»Izpravnik je prepovedal!«

»Izpravnik?« sta vzkliknila Ivan in polkovnik hkrati. »Lažeš!«

»Če bosta vse priznala, bosta dobila pijače, kolikor je bosta hotela.«

»Mučiti nas torej mislite!« je ves besen vzkliknil študent.

»To je samo preizkušnja s slaniki. Preden bo preteklo štiri in dvajset ur, bosta vse lepo povedala.«

Ne Sergej ne Ivan ni odgovoril. Ostrmela sta, kakor bi ju bil blisk zadel.

Četrto poglavje

MUKE

Vasiljev se je zdaj spomnil tistih grozotnih odkritij sirske policije, ki je nekoč o njih toliko slišal. Vseh premetenih načinov mučenja, ki so o njih govorili po Rusiji, pa ni mogel o njih verjeti, da bi bili sploh možni. Zdaj je začel razumevati peklenko podlost sibirskih veljakov, ki se mu je nekoč zdela neverjetna.

Besna jeza se ga je polotila. Treščil je mizo ob zid, da se je razletela, in začel z enim kosom butati po vratih.

»Odpril!« je zakričal s hripavim glasom.

»Tiho, drugače bom streljal!« je grozeče odgovoril kozak za vrati.

»S policijskim predstojnikom hočem govoriti! Odvedi me k njemu! Jaz sem polkovnik Vasiljev!«

Paznik se mu je zasmejal.

»Odprite, ali pa vam vse razbijem. Car je prepovedal mučenje.«

»Če ne boste mirovali, vas bom ustrelil!« Kozak je pomolil cev svoje puške skozi majhno odprtino v vratih.

»Le streljaj! Ubij me!« je zaklical polkovnik in se postavil pred vrata. Sandorf pa ga je potegnil stran. »Živet! morate, gospod polkovnik — zaradi svoje sestre!«

Pri teh besedah se je tovariševa besnost hitro poglobila. »Moja sestra!« je bolno zajčal. »Prav imate! Hvala vam, Ivan!«

In omahnil je na tla. Skril je glavo v dlaneh in premišljal, premišljal. Kozak je odmaknil puško in zaprl odprtino v vratih.

Študent je med tem spet nekako zložil kosce razbite mize. Potem se je naslonil ob zid in se zastrmel predse.

Peklenko je trpel. Njegov jezik je bil zatekel in suh kakor usnje. Ni mogel več govoriti. Samo jecljal je še. Zdelo se mu je, da mu švigajo iz grla plamenčki. Vse v njem je gorelo. In poleg tega ga je še morila vročina, ki je prihajala iz neznanih virov. Prividi so jeli vstajati pred njim. V ušesih mu je brenčalo.

Tudi polkovnik je imel približno iste občutke, toda bil je močnejši in vse to ga ni toliko zadelo. Le časih je zastokal.

»Dajte mi piti... Samo nekaj kapljic!« je mrmral z zadušnim glasom.

Odiskakujoče bombe imajo strašen učinek

Skoraj je že prevladovalo prepričanje, da so se z raznim novim orožjem za zdajšnji krvavi ples založili samo Nemci, zavezniki pa da vseh dvaindvajset let po prejšnji svetovni vojni niso izumili ničesar novega. Toda zdaj so nas začeli počasi prepričevati, da temu le ni čisto tako, zakaj tudi z zavezniške strani poročajo o nekem novem, strahotnem orožju. To skrivnost je te dni razodel neki angleški novinar, ki se je nad zapadnim bojiščem vozil z letalom. Iz njegovega dopisa posnemamo:

»Zdaj sem na enem izmed francoskih bombnikov, ki so nocoj izvedli polet nad sovražno ozemlje z namenom, da bombardirajo nekatera važna sovražnikova mesta in čete v zaledju. Iz našega bombnika je bila skupaj vržena poldruga tona razstreliva na neko važno prometno križišče, ki ga je bila prej zasedla sovražna vojska. Z letala sem videl tudi mesti Saint Quentin in Cambrai. Bili sta v plamenih.

Kar pa je najzanimivejše, je tole: Pri tem

svojem poletu sem imel priliko videti učinek neke posebne vrste francoskih letalskih bomb. Mlad letalski častnik, ki se je tudi vozil z našim bombnikom, mi je razlagal, kako se te bombe uporabljajo in kako učinkujejo.

Te bombe, je dejal, se mečejo samo iz majhne višine. Ko takšna bomba pade prvič na zemljo, odskoči še dvakrat ali trikrat nazaj, vselej pa se delno razpoči. Odskoči pa le tedaj, če je bila vržena iz majhne višine. Če jo je letalec vrgel previsoko, bomba ne odskoči, temveč se takoj pri prvem stiku z zemljo vsa raztrešči. Zgodi se dostikrat, da takšna bomba, če jo je letalec vrgel iz prave višine in pravilno, odskoči više kakor pa leti letalo, iz katerega je padla.

Angleški dopisnik z bojišča naposled pripominja, da je učinek takšnih bomb strašen. Kamor so padle, so zapustile za seboj same razvaline. Predvsem so namenjene sovražnikovim oklepnim oddelkom. Vidi se torej iz tega, da so Francozi tudi iznajdljivi.

Najhujše orožje so tanki, ki bljuvajo ogenj

Se zmerom ni čisto jasno, katero orožje je imel v mislih nemški kancelar Hitler, ko je v nekem svojem lanskem govoru dejal, da ima Nemčija pripravljeno posebno učinkovito orožje.

Najprej so Nemci presenetili svet v zdajšnji vojni z magnetičnimi minami, vse je bilo tedaj prepričano, da drugih novosti nemška vojska nima. Angleži so hitro našli protiorožje in magnetične mine danes niso več toliko nevarne. Potem pa so Nemci prišli še z drugimi novostmi, tako z velikanskimi letali za prevažanje vojaštva. Takšna letala so se izkazala pri pohodu na Norveško, kamor je privedlo eno samo takšno letalo kar po 50 vojakov z vsem potrebnim orožjem, mu-

nicijo in hrano. Najbolj pa je svet ostrmel, ko je videl, kakšne uspehe dosegajo Nemci z nadaljnjo svojo novostjo, s padalci, ki napravljajo zmedo v nasprotnikovi deželi sami. Nemci menda niti sami niso pričakovali, da se bodo ti padalci tako dobro obnesli. Toda obnesli so se res prav izvistno samo toliko časa, dokler ni nasprotnik uredil posebne oddelke z nalogo, da zatirajo spuščanje padalcev. Pred nekaj dnevi pa so iz svoje zaloge presenetljivih novosti vzeli Nemci še eno: tanke, ki mečejo ogenj na sovražnika. To delo opravljajo vojaki oblečeni v nezgornivo obleko iz azbesta. To je doslej najstrašnejši izmed vseh sodobnih bojnih strojev.

Toda nihče ga ni slišal. V policijski palači je vladala mrtvaška tišina — nočna tišina. Za stokanje obeh obupancev se ni nihče brigal. Saj noč hitro mine! In v eni noči nihče ne umre od žeje! Tako je pač moral računati izpravnik.

Med tem pa so bolečine obeh nesrečnikov postajale čedalje hujše. Ivan se je stiskal v kotu celice in hropel. Oči so se mu izbuljile. Vasiljev je skoraj besnel.

Potem sta oba zapadla v nekakšno otopenost. Sama nista vedela, kako dolgo sta ostala v njej. Ko se je polkovnik zbudil iz nezavesti, je mesečina silila skozi stekla visokega okna.

Vročina je menda popustila. Toda njuna žeja se vendar ni zmanjšala. Nasprotno, še hujša je postala in Sergej se je bal, da bo zaradi nje znorel. Ko je opazil, kako Sandorf ves zmeden prigrizuje kos slanika in pri tem z ubitim glasom prosjači za kapljico vode, se mu je stemnilo pred očmi.

»Ivan, jaz vam bom dal nekaj pijače,« je zmagoslavno vzkliknil polkovnik. »Ne vode, ampak krvi!«

Ivan je v mesečini opazil, kako je polkovnik razgalil svojo roko in se z zobmi zagrizel vanjo. Takoj nato je brizgnil rdeč curek v njegov obraz.

Vasiljev je potisnil roko k Ivanovim ustnicam. Kri je oškropila študentov obraz.

»Pij, pij! Nikoli ne bodo zvedeli imen prijateljev!«

Ivan se je zgrozil in se obupan obrnil stran.

»Kri iz mojih žil! Pij! Pij, preden se bo brez haska izgubila!« je silil Sergej.

»Nel!«

V tem trenutku so se odprla vrata. Ječar s svetilko je stopil čez prag in zakričal:

»Kaj se tu godi? Kri! Na pomoč!«

Nekaj trenutkov nato je cela kopica kozakov stala v celici.

»Samomorilec!« je dejal ječar, ko je osvetlil polkovnikov obraz.

»Kaj te pa to briga!« je vzkliknil Vasiljev z upornim glasom.

Ječar je pogledal polkovnikovo roko. Iz odprte rane je še zmerom brizgala kri. Vzel je rutico in z njo spretno zavezal rano. Potem je začel iskati, kje ima jetnik orožje.

»Saj nimam ničesar. Z zobmi sem se ranil. Dajte mi vode!«

»Pozneje, ko dovoli izpravnik!«

»Odvedite me k njemu!«

»Ali ste se odločili, da boste vse povedali? Poizkus s slaniki se zmerom obnese. Jezik razveže!«

»Ne, ne bom govoril.«

»Kakor že hočete. Pojdite z menoj. Izpravnik vas čaka.«

Vojaki so dvignili puške in odvedli jetnika, ki se ni prav nič upiral. Vodili so ga po dolgem hodniku v sobo, kjer je že enkrat bil.

Kako drugače pa je bilo danes v tej sobani! Bolj je bila podobna razkošni obednici kakor pa uradnemu prostoru. Veliki srebrni svečniki so jo razsvetljevali od vseh strani. Na sredi je bila miza, miza, ki se je kar šibila pod težo dobrih jedi. In koliko dobrot je bilo na mizi, koliko steklenic vode, koliko sočnega sadja!

Trije naslanjači so bili zasedeni. Na enem je sedel izpravnik, na drugih dveh pa dva njegova uradnika.

Ti oklepni metalci ognja, ki so predvsem namenjeni uničevanju mest in vasi kakor tudi čelnim napadom na utrjene postojanke, so med morilnim orožjem menda zadnja iznajdba. Številni francoski vojaški strokovnjaki priznavajo, da je zavezniška vojska zdaj primorana sklepati hitre odločitve, da dohiti strahoviti napredek nemške mehanike, piše dopisnik »United Pressa« z zapadnega bojišča.

Metalci ognja so hitri in celo tako lahki, da jim je pri obrambi to v škodo. Oboroženi so z dvema strojnima puškama in enim topom. Metalci ognja bljuvajo ognjene jezike celo na daljavo več deset metrov. Navadno ima tank nalogo, da napada kakšno zgradbo in da tedaj branilce ošvrkne s svojim smrtnim curkom. Tank brizga iz sebe gorečo tekočino, ki jo vozi s seboj v velikem kotlu. Če je napadena trdnjava zelo utrjena, potem poskuša tak tank najprej s svojim topniškim ognjem narediti luknjo skozi zid, nato na skozi to odprtno brigzne goreči curek. Tank lahko drvi po ulici z veliko hitrostjo, pri tem pa zažge kar vsako tretjo hišo. Za uničenje mesta to že čisto zadostuje, kajti ogenj se potem kaj hitro sam širi dalje, če že enkrat vsaka tretja hiša gori.

Nastop takšnih tankov je za sovražnika vsekakor precej nevaren, toda tudi ne vselej. Če naleti na trdnjavo, kjer je posadka oborožena z dobrimi protitančkovskimi topovi, potem se celo tej ogoni bljuvajoči zverini ne godi dobro. Navadno imajo utrdbe takšne topove, da njihove granate lahko prebijajo tudi najmočnejši oklep na tanku. Tanki, ki bljuvajo ogoni, na niso bogve kako trdni. Ko so Nemci pred nekaj dnevi prvič prišli na bojišče te majhne tanke, piše dopisnik »United Pressa«, jih je francosko-anglško protitančkovsko topništvo mnogo udarilo. Karkoli je granata zadela, vse je obhitelo na mesto neuporabno. Nekaj časa tako promosobilen tank še bljuva ogoni oboli celo, kakor bi pihala ranjena zver, nato pa utihne.

Do vsel Sloveniji erg glas
je »Domovina« je na nos!

Ko sta oba kaznienca vstopila, so vsi trije v dvorani srebali peneče se vino iz kristalnih kozarcev.

»Oh kdo prihaja!« je vzkliknil izpravnik. »Upam, da vama je dala noč kakšno dobro misel. No, polkovnik Vasiljev?«

Orijak ni odgovoril. Njegove oči so obstale kakor prikovane na steklenicah vode, ki so stale pred policijskim predstojnikom. Kar pognal se je proti njim.

Negov tovariš je omahnil na kolena in jecljal:

»Vode! Vode!«

Štirje vojaki so se postavili s prekrizanimi bodali pred mizo, da bi preprečili polkovnikov namen. Močni častnik pa je dva odrinil in jima iztrgal orožje.

»Prostor!« je ukazovalno zakričal.

Kozaki so bili presenečeni in se niso upali niti ganiti.

Izpravnik in njegova uradnika so planili kvišku in izvlekli revolverje.

»Izpustite orožje, polkovnik Vasiljev, drugače vas čaka smrt!«

»Dajte mi piti, ali pa me ubijte!«

Komaj je izrekel te besede, že so ga zapustile moči. Orožje mu je padlo iz rok in omahnil je na tla.

Izpravnik je vojakom pomignil, naj se umaknejo, vtaknil je revolver v žep in dejal z glasom, ki je bil le na videz trden:

»Izdajte svoje tovariše, pa bo vašega mučenja konec.«

»Nikoli!«

»Carju boste izkazali veliko uslugo. Poplačani boste za to!«

»Ne maram biti — podel!«

(Dalje)

Notranja nesloga je pogubna za narode

Svicarski listi objavljajo nauke, ki si jih morajo mali narodi zapomniti iz razvoja dogodkov v zadnem času. Tako dnevnik »National Zeitung« iz Basla prinaša med drugim naslednje ugotovitve v zvezi z odločitvijo belgijskega kralja:

»Zadno dejanje belgijske žaloigre je zakrivila velika razdvojenost Belgijcev, ki je prišla prav v usodnem trenutku do izraza. Med Belgijci ni bilo enotne presoje političnega položaja in bližnje bodočnosti, pa tudi ne enotne politične volje. Zato smo v zadnjih mesecih spoznali, da je usoda države in naroda za daljšo dobo odvisna lahko samo od tega, ali obstoji v odločilni uri popolna edinstvo v vladi, v vseh odločilnih političnih vr-

stah in seveda tudi med vlado in narodom.

»Po dolgih letih notranjih preprirov,« izvaja list, »je naposled v Švici nastopila popolna edinstvo v pogledu državne obrambe, toda potrebni sta nam še enotnost in jasnost politične presoje. Ne gre le za spoznavanje novih načinov vojevanja, temveč tudi za izvajanje pravih političnih zaključkov iz posameznih položajev. V tem pogledu pa mora naše časopisje storiti polno dolžnost, predvsem s tem, da varuje primerno razdaljo od dogodkov zaradi čim bolj nepristranske presoje. V vsakem položaju nam morajo naši listi dati možnost pravilne politične presoje dogodkov, da nam pokažejo jasno našo pravo pot.«

Da ne bi prihajali nazaj po svojce...

Ko danes odkopavajo stare grobove, opazajo tu in tam, da so bila trupla pokopana z odsekanimi glavami ali udi ali pa so bila celo povsem razsekana. Vzrok nam zdaj pojasnjuje neki učenjak. Pravi, da si je treba razlagati pokopavanje razsekanih mrtličev v starih časih s praznoverjem.

Ko se je v starih časih razširila kakšna kužna bolezen, so v družinah mislili, da tisti, ki umre prvi, pokliče za seboj druge člane. Da bi se to ne dogajalo, so svoji umrlega njegovo truplo razkosali. Tako je bil leta 1709. v nemškem naselju Kreiswaldu pokopan neki Georg Eichner. Ker so se po njegovi smrti bali, da bi jih ne poklical za seboj, so mu odsekali glavo in mu jo položili v krsto med noge. L. 1584. se je dogodil podoban primer v Jüteborgu, kjer so človeku, ki je umrl za kugo, v strahu, da bi ne prišel po koga, odsekali glavo z lopato.

Na Sedmograškem so celo še v tem stoletju, namreč l. 1903. hoteli ugonobiti do-

mnevnega ženskega vampirja s tem, da so mrtvi ženski natlačili v usta železa. V drugih krajih so pa v starih časih skušali onemogočiti povratek umrlega človeka na ta svet s tem, da so mu izrgali srce, odsekali ude ali ga pa razsekali na kose.

Praznoverje, da mrtvi človek lahko pokliče za seboj ostale člane družine, je bilo razširjeno zlasti v dobi preseljevanja narodov. O tem se lahko prepričamo po izkopanih grobovih iz tistega časa. Tako so izkopali v okolici Vratislave mnogo germanskih grobov, v katerih sta bili dve tretjini okostij ljudi, ki so umrli v starosti 22 do 24 let, torej najbrž za kakšno nalezljivo boleznijo. Pri tem je bilo zanimivo, da so vsi okostnjaki ležali z obrazi k zemlji. Mnogim so pa tudi odsekali glave. Nekaj okostnjakov je bilo povsem razsekanih. Podobne najdbe v starih grobovih iz dobe preseljevanja narodov so našli tudi v mnogih drugih krajih, predvsem v spodnem Podunavju in na Madžarskem.

Vohunstvo med vojno je nevaren posel

Vsaka država si prizadeva, da pred začetkom vojne uredi in zavaruje tajno službo v zvezi s sovražnikovi deželi za ves čas vojne. V mirnih časih je vohunska služba precej lahka. Kakor hitro se pa začne vojna, se nevarnosti postoterijo. V mirnem času obsodijo tujega vohuna na več let ječe, v vojnem pa ga ustrelijo.

Zato je potrebno pridobiti za vohunsko službo takšne ljudi, ki s svojimi zvezami, s svojim poklicem in s listinami ne zbujejo nikakega suma. Včasih tudi to ne pomaga. Ena sama majhna nerodnost, pa je vohun razkrinkan, kar v vojnem času gotovo terja vohunovo življenje. Vohuni morajo zelo dobro poznati splošni položaj in vsa vojaška vprašanja, da lahko služijo svoji domovini. Za tajno službo so potrebne dolga priprava, pripravnost in spretnost. Dalje mora biti vohun skrajno požrtvovalen in hladnokrvn; pretrati mora nevarnost in biti svoji domovini vdan.

Med svetovno vojno se je zgodilo, da je kakšen vohun izdal svoje tovariše, da bi rešil samega sebe, ali pa je opravljal dvojno službo. Ni izključeno, da se to ponavlja tudi v zdajšnji vojni.

Po francoskih vesteh je Gestapo (tajna državna policija v Nemčiji) že l. 1936. skušala opipiti v zvezi z Nemci, ki bivajo v Angliji in Franciji. V začetku vojne je bilo število Nemcev v Franciji in Angliji velikansko. V Angliji so našli 126.389 Nemcev, od teh 469 Avstrijcev. Razdeljeni so bili ni tri sku-

pine. Prva skupina 486 oseb, ki so izpovedale svojo zvestobo nacionalnemu socializmu, je bila internirana v kentski grofiji. Druga skupina političnih beguncev, ki šteje 71.199 Nemcev in 822 Avstrijcev, je pod stalnim nadzorstvom. Ti politični begunci se ne smejo preseliti brez dovoljenja, smejo se pa gibanati na omejenem prostoru. Ne smejo imeti avtomobila in ne fotografskega aparata.

Tretja skupina šteje skupno 47.285 Nemcev in 6597 Avstrijcev. Ti niso pod nikakim nadzorstvom, ker so se poangležili. To so oni, ki so se poženili v Angliji in katerih otroci so popolni Angleži.

V Franciji niso bile objavljene uradne številk Nemcev, toda verjetno je, da je tja pribežalo še večje število političnih beguncev. Francoska vlada jih je nekaj internirala, pozneje so pa bili izpuščeni na svobodo. Med temi političnimi begunci jih je prav gotovo nekaj, ki so v nemški službi. Vendar pa so glavni vohuni morda celo oficirji nemškega generalnega štaba, ki se z dovršenim znanjem jezika in s svojimi ponarejenimi listinami izdajajo v Angliji za državljane iz različnih angleških dominionov, v Franciji pa kot domačini iz Alzacije in Lorene. Potem so tu še Nemci iz Sudetov, ki imajo češke potne liste, Nemci iz poljskega koridorja ali Poznania, ki imajo poljske potne liste in stalno število državljanov iz nevtralnih držav. Ujeli so dva vohuna, za katera so ugotovili, da sta bila poljska oficirja nemške narodnosti iz Grodna, ki sta ušla iz rumunskega taborišča

v Francijo. Pred kratkim so ugotovili, da je bila skupina mladih deklet češke narodnosti, ki je bila zaposljena na važnih mestih v Londonu in v bližini vojaških taborišč ter vojnihih pristanišč, v službi tujih vohunov. Angleška in francoska protivohunska služba neusmiljeno preganjata nevtalce, ki so na sumu, da so nemškega pokolenja.

× **Papež se ne bo selil v Ameriko.** Po nemški vesti so v Ameriki zanikali vest, da je predsednik Zedinjenih držav Roosevelt ponudil papežu neko mesto v Ameriki, kjer bi papež lahko bival, če bi se odločil, da zapusti zaradi vojne nevarnosti Vatikan.

× **Zakaj so imeli nemški tanki uspeh.** Poročevalec nekega budimpeštanskega lista se je mudil zadnji čas v Nemčiji in piše v svojem listu: Nemci so bili na zadno ofenzivo na zapadu temeljito pripravljene. Med tišino ob Maginotovi črti se jim je posrečilo upleniti neki francoski top zoper tanke in na podlagi prebojnosti njegovih izstrelkov so okrepili oklope svojih bojnih vozil. Pri zadni ofenzivi so se francoski izstrelki potem odbijali od teh oklopov.

× **Sirov petrolej v severni Sibiriji.** Na skrajnem severu Sibirije ob izlivu Jeniseja je že nekaj let posebna ruska odprava, ki raziskuje ozemlje, kjer so izviri nafte (sirovega petroleja). Pravijo, da bodo še letos začeli pridobivati petrolej na tem ozemlju.

× **Roža, ki menja barvo.** Japonci, ki slovijo kot najboljši vzgojitelji cvetja, so vzgojili rožo, ki je v senci bela, na solncu postane rdeča, ponoči pa dobi voščeno barvo.

× **Tobačni dim zadržuje bitrejši razvoj bolezenskih kali.** Ze dolgo trdijo nekateri, da je tobačni dim dobro razkuževalno sredstvo, kar pa ni čisto res. Dr. Wolff piše, da ima tobakov dim sicer sposobnost zadržati razvoj raznih bakterij, ne more jih pa usmrtiti. Dr. Wolff je napravil več poskusov, da je to ugotovil. Izpostavil je bakterije v gostem tobačnem dimu, in sicer v dimu od cigaret in tobaka za pipo posebej. Po tem poizkusu je bakterije izpostavil 24 ur v toploti 37 stopinj Celzija, skupaj z drugimi bakterijami, ki niso bile izpostavljene učinkom tobačnega dima. Nobeni vrsti bakterij tobačni dim ni škodoval tako, da bi jih usmrtil, pri vseh je pa vplival tako, da je bil ustavljen njihov razvoj.

× **Palec noge prestavljen na roko.** Neki delavec v Ameriki je izgubil po nesreči palec desnice. Profesor Petrosjan, ki dela v zdravniškem zavodu v Erivanu, je presadil ponesrečenemu delavcu palec leve noge na desno roko. Nenavadna operacija se je posrečila. Presajeni palec dobro opravlja svoje delo in ročnost roke ni bila nič zmanjšana. To je bila druga operacija te vrste. Prvo takšno operacijo je izvršil prof. Petrosjan pred leti pri štiriletnem otroku, ki mu je manjkal prst od rojstva.

× **Podedljiva kratkovidnost.** Natančne raziskave kažejo, da je računati s kratkovidnostjo otrok, če imata oba roditelja v redu oči, le v 10 odstotkih vseh primerov. Če je eden izmed roditeljev kratkoviden, tedaj je kakšnih 30 odstotkov kratkovidnih; če sta kratkovidna oba roditelja, pa se ta odstotek zviša na 60.

× **Tobak ima slabe posledice.** Ameriški zdravniki so natančno preučili razmerje 2000 oseb glede na vpliv kajenja. Dognali so najprej, da poraba tobaka pri kadilcu do tridesetega leta stalno narašča, potem pa vidno popušča. Primerjava med kadilci in nekadilci je pokazala, da ima motnje krvnega obtoka 13,2 odstotka nekadilcev, a 25,4 odstotka kadilcev. Pri kadilcih je bilo teh motenj torej skoraj dvakrat več. Enako razmerje se je pokazalo glede želodčnih in črevnih motenj (21 odstotkov med nekadilci in 28,1 odstotka med kadilci) in glede živčnih obolenj (3,8 odnosno 6,7 odstotka). Manjša je bila razlika glede obolenj dihalnih udov, namreč 30,8 odstotka pri nekadilcih in 42,9 odstotka pri kadilcih. Vsekako kažejo te številk, da je vendarle boljše, če človek ne kadi. Nepobitno pa je, da nedorasli mladini tobak zelo škoduje.

Ženski vestnik

Kako varčuješ pri kurjavi

Pametna gospodinja varčuje tudi pri kurjavi. Že ko zakuriš, sa lahko prihraniš dosti lesa, če si ga na drobno nasekaš. Čim tanjše so trske, tem zanesljiveje in hitreje se ogenj razvname. Prerahljo zvit papir prehitro zgori in je zato boljše, da ga nekoliko trdneje zviješ v kepo. Papirne kepe pa naj ne bodo daljše od polenčkov samih. Z letmi jih naložiš v plasti, ki se med seboj križajo.

Pri pečeh s pečnicami, ki dobro vlečejo, gornja vratca samo prisloni, dokler oglje ali premog ne zažari. Le spodnja vratca pustiš odprta. Na ta način se pečnice hitreje segrejejo in vročina ne pride tako neizrabljena in tako naglo v dimnik. Potem šele, ko je premog enakomerno rdeče žareč, zapreš gornja vratca. Tega trenutka ne smeš zamuditi in moraš paziti nanj. Posebno varčne gospodinje nasujejo, preden vratca zapro, na najhujši ogenj lopatico belega pepela. V dobrih pečeh se tako vročina dalje ohrani in ostane drugi dan pod pepelom še nekaj žerjavice, tako da lahko naložiš novega premoga, če si prej žerjavico oprezno prebrskala. S tem spet prihraniš nekaj goriva.

Če premog še ni čisto izgorel, ga poberi drugi dan iz pepela in še enkrat naloži takrat, ko ogenj že dobro gori.

Celo premogov prah, ki se ti nabere v kleti ali drvarnici, da mnogo vročine, če ga znaš prav izrabiti. Najprej ga zmoči z malo vode in temeljito premešaj z lopato. Pol lopate potem deneš na časopisni papir, ki si ga prej večkrat preganila, vse skupaj pa zviješ v kepo. Ko se je ogenj v peči dobro razvnel, deni nanj nekaj takih kep. Videla boš, da bodo dobro gorele in tudi vročine dajo precej; vrhu tega ne tle tako kakor tak premogov prah, ki ga kratko malo nasuješ na ogenj.

Za kuhinjo

Juha z lečo. Vzemi pol kile leče, tri ali štiri žlice kislega zelja, tri ali štiri velike krompirje, zelenjavo za juho, začimbe, žlico moke, čebulo in mast. Lečo, ki si jo že prejšnji dan namočila, deni z zelenjavo v svežo vodo in jo kuhaj dobro uro, da se na pol omeheča. Potem dodeni krompir, ki si ga razrezala v kocke, zelje in začimbe. Drobnost razrezano čebulo duži z moko v vroči masti, prilij juho leče in oboje zlij na lečo.

Smetanov narastek. Za to jed potrebuješ pol litra sladke smetane, četrt litra sirovega mleka, 12 dek moke, 10 dek sladkorja, štiri jajca, limonove olupke in vaniljev sladkor. Rumenjaki, sladkor, začimbe, smetano in kislo mleko dobro stepi, dodaj po malem moko in na koncu sneg iz beljakov. Vse skupaj deni v pekačo, ki mora biti dobro namažana z maslom, in postavi v pečico, kjer naj se peče dobro uro na neprenehnem ognju.

Krompirjeva juha. Zanj potrebuješ šest sirovih krompirjev, žlico moke, krožnik razsekljane zelenjave (ohrovt, kolerabe, korenčka, zelene, solate, peteršilja in podobnega). Zelenjavo praži na masti s čebulo in moko, zalij z vodo, dodaj krompir in kuhaj pol ure. Nato pretlači vse skupaj skozi stiskalnico, še malo prekuhaj in zalij z ostalo juho. Ko je juha kuhana, vlij vanjo nekaj žlic smetane in postavi na mizo.

Praktični nasveti

Posoda iz niklja in bakra ni za kuhanje in shranjevanje kislih jedi. Solne raztopine, octova kislina in kisli sadni sokovi kovino načno, na bakreni posodi pa radi napravijo zeleni volk. Zato bodi oprezna!

Penikljani pribor za solato koj po kosilu pomij v mlačni vodi. Osnaži ga lahko kasneje. Drugače postane kovina od kisa črna in marogasta, kar se ne da lahko odpraviti.

Nikljasti predmeti ostanejo svetli, če jih vsak dan s suhim suknom krepko otereš. Čistilna sredstva niso potrebna. Sploh ni dobro, če čistila prepogosto rabiš. Če pa je nikelj izgubil lest, mu ga vrneš, ako položiš

predmet za četrte ure v tekočino, sestojajočo iz 25 delov čistega špirta in enega dela žveplene kisline. Žvepleno kislino moraš previdno dodati špirtu. Nato predmet oplakneš v vodi in tereš z mehko platneno krpo, dokler ni čisto suh.

Zehanje ni lepo, a zelo potrebno, ker se pri tem izločijo iz telesa razni nezdravi plini. Vendar pa pri zehanju ni dobro preveč na široko odpirati usta, ker se lahko zgodi, da ti uide čeljust iz sklepa, kar je zelo nerodna reč. Takrat je, kakor pravijo najboljša sredstvo močna zaušnica, ki spravi čeljust na nje-no mesto.

Kako zbudiš tek. Za zbujanje teka ni treba, kakor mnoge gospodinje mislijo, mnogo začimb, ki povzročajo samo žejo in pogosto škodujejo mnogim udom, predvsem ledvicam. Snažnost, skrbno pripravljane jedi, izprememba in naraven okus zbudijo tek. Z željo po jedi začno prebavni sokovi s podvojeno močjo delovati in olajšajo prebavo. Dobra priprava jedi vzame sicer gospodinjki nekaj več časa, vendar pa so koristi, ki jih prinese, tako velike v primeri s trudom, da se na porabljeni čas ni vredno ozirati.

Kako preizkusiš kakovost sirovega masla. Košček sirovega masla razpusti oprezno v majhni stekleni posodi, to posodico pa postaviš v večjo, pred ognjem varno posodo, ki je napolnjena z vodo. To večjo posodo deni na štedilnik, da se sirovo maslo v vročini raztopi. Steklene posode same ne bi smela postaviti na vroči štedilnik, ker bi počila. Ko se je surovo maslo raztopilo, vzamemo stekleno posodo ven in jo podržimo proti luči. Čisto, nepotvorjeno sirovo maslo je čista in prozorna tekočina. Če pa je maslo kalno, je to dokaz, da je pomešano z margarino ali katero drugo toščo. Če je v sirovem maslu obilo belega mleka, je dodana skuta. Če pa je na dnu nekakšna kašnata gošča, je sirovemu maslu primešan krompir ali pa moka.

Hišna goba je med najneprijetnejšimi boleznimi lesa, ki se rada loti tudi zidovja. Povzročata jo največkrat vlaga in prešlabo zračenje. Ker je treba zatreti to nadlego takoj, ko se pojavi, pokliči strokovnjaka-mizarja, preden ni prepozno. Navadno opaziš gobo šele takrat, ko se je že zelo razpasla. Les, kjer se je naselila, moraš takoj odstraniti in ostala tla namazati močno s petrolejem, da preprečiš njeno nadaljnjo širjenje. Dobro sredstvo je tudi karbolnokislo apnenno mleko (en del sirove karbolove kisline na 10 delov apnenega mleka). Drugo sredstvo, ki tudi skoro vselej pomaga, je tole: en kilogram soli, 50 gramov borove kisline in 10 litrov vroče vode. Vse skupaj zmešaj in s tem obriši tla.

RADIO

LJUBLJANA

od 16. do 23. junija.

Nedelja, 16. junija: 8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Cimermanov kvartet. — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz frančiškanske cerkve. — 9.45: Verski govor (ravnatelj Jože Jagodič). — 10: Orgelski koncert (plošče). — 10.30: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 12: Virtuozni (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli godci. — 14: Sodobni ritmi (plošče). — 17: Kmetijska ura: Organizirajmo kmetijsko knjigovodstvo (inž. Suhadolc). — 17.30: Domači zvoki (radijski komorni zbor in radijski orkester). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Operetni mojstri (plošče). — 20.30: Klavirski koncert (Marta Osterc-Vajalova). — 21.15: Vesele pesmi (Mirko Premelj) ob spremljevanju harmonike (Avgust Stanko). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Slovenski radostni napevi (radijski orkester). — **Ponedeljek, 17. junija:** 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Odmevi z dežele (plošče). — 12.30: Poročila, ob-

jave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert slovenske glasbe (radijski orkester). — 14: Poročila. 18: Zdravstvena ura: Zdravstveno stanje vajencev in vajenk (dr. Tone Krisper). — 18.20: Naši pevci (plošče). — 18.40: Slovenski delež v tujih kulturah: Umetniki (prof. Vilko Novak). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Koncert: Ivan Trost — violina, prof. Anton Trost — klavir. — 20.45: Orkester Whitemana (plošče). — 21.15: Samospevi (Drago Burger, pri klavirju prof. Pavel Šivic). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Torek, 18. junija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Poskočnice (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Vsakemu nekaj (plošče). — 18.40: Gostinstvo in turizem (Joško Sotler). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave (Fran Lipah). — 20: Koncert Orkestralnega društva Glasbene Matice. — 21: Naši zbori (plošče). — 21.30: Francoska glasba (radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za dobro voljo (radijski orkester).

Sreda, 19. junija: 7: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Zvezde in zvezdniki (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Kvartet »Štirje fantje«. — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: a) Današnja mladina v šoli (prof. Bojc). b) Malo telesne vzgoje (Zor). — 18.40: Družinske doklade v delavski mezdni politiki (dr. Ciril Žebot). — 19: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Uvod v prenos. — 20: Prenos iz ljubljanske opere (v I. odmoru glasbeno predavanje V. Ukmarja, v II. odmoru napovedi, poročila).

Četrtek, 20. junija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Vesele orkestralne točke (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Dueti harmonik (brata Goloba). — 14: Poročila. 18: Vsakemu malo (radijski orkester). 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. 20: Bežigranski mladinski zbor. 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 7. junija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 11: Šolska ura: Kramljanje z mladino (Miroslav Zor). 12: Iz naših krajev in gajev (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Iz jugoslovenskih logov (radijski orkester). — 14: Poročila. — 14.10: Tedenski turistični pregled. — 18: Vzgojna posvetovalnica (Vida Peršuhova). — 18.20: Angleške, škotske in irske narodne (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. 19.50 Naš triglavski varstveni okoliš (dr. Anton Mrak). — 20: Ura skladb Čajkovskega (izvajali bodo Vida Rudolfova, prof. Pavel Šivic — spremljava in radijski orkester). — 21.30: Vesele pesnice (plošče). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Trio za flavto, violino in kitaro (Ivančič Avgust, Bernard Filip, Stanko Prek).

Sobota, 22. junija: 7: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Plošča za ploščo se v venček poveže. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošča za ploščo se v venček poveže. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Hači-Brači in njegov balon (članice gledališča v Ljubljani). — 17.30: Med igračami (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Zunanjepolitični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: »Zbogom šola!« Pisan večer. Spisal Mirko Ljubič. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

× **Rusija je velika in ima velik proračun.** Kakor poročajo iz Moskve, je bil na zadni seji vrhovnega sovjeta Sovjetske Rusije sprejet naslednji proračun za leto 1940: državni dohodki okoli 25 in pol milijarde, izdatki pa nekaj milijonov manj, namreč 25 milijard in 439 milijonov rubljev (ruski rubelj je približno 10 naših dinarjev; ruski proračun torej znaša 254 milijard dinarjev). Istočasno je vrhovni sovjet sprejel tudi proračune sovjetskih samoupravnih republik, kakor tudi proračune posameznih oblasti in večjih mest. Zanimalo bo morda, kolikšen je proračun sovjetske prestolnice Moskve same. Vsekakor ni majhen, kar dokazuje, da Moskva ni daleč do vrha tabele, v kateri so zapisana največja in najnaprednejša mesta sveta. V njenem letnem proračunu je namreč zapisano dve milijardi in 270 milijonov rubljev (nad 22 milijard din).

Za smeh in kratek čas

GLAS Z ONEGA SVETA

Nekega jutra bere Jaka Klobuštrin v časopisu svojo lastno osmrtnico. Kar zona ga obliha, ko kliče po telefonu svojega prijatelja Gašperja Hlačnika.

»Halo, Gašper, ali si bral mojo osmrtnico?«
»Da,« jeclja ves prepaden Hlačnik. »Kaj govoriš z onega sveta?«

V ŠOLI

Učitelj: »Če bi naš pesnik Prešeren še živel, ali bi ga današnji svet kaj občudoval?«

Jankec: »Seveda bi ga.«

Učitelj: »Zakaj pa?«

Jankec: »Zato, ker bi zdaj štel že 140 let.«

MATERIN PONOS

Mati (pripoveduje stricu): »Ne moreš si misliti, kako naš Melhijorček napreduje v šoli. Silno bistro glave je. No, Melhijorček, pojdi sem in povej stricu, koliko je ena in dve.«

Melhijorček: »Ena in dve je štiri.«

Mati (se ponosno obrne k stricu): »Vidiš, samo za eno se je zmotil!«

PRIMERA

Sinko: »Čudno je to, da si novoporočenca v cerkvi podasta roke.«

Oče: »Veš, sinko, tudi rokoborca si podasta roke, preden se začeta boriti...«

NI GA RAZUMEL

Jaka: »Zakaj tolčete mojega psa?«

Miha: »Ukradel mi je klobaso!«

Jaka: »Zakaj se ne obrnete name, ki sem njegov gospodar?«

Miha: »No, dobro, drugič nabijem vas.«

V SOLI

Katehet: »Ali mi lahko naštejete devet tujih grehov?«

Dijak: »Ne. Pri spovedi se še svojih komaj spomnim.«

USLUŽNOST

Gospodična: »Takšna tema je, da niti svojih ust ne najdem.«

Gospod: »Dovolite, gospodična, da jih poiščem jaz.«

NA SODIŠČU

Sodnik: »Vi ste torej zlomili svoj dežnik na glavni tega gospoda. Kaj lahko navedene v svojo obrambo?«

Obtoženec: »Prosim vas, to je bila samo nezgoda.«

Sodnik: »Kakšna nezgoda?«

Obtoženec: »Seveda nezgoda, saj nisem hotel dežnika polomiti...«

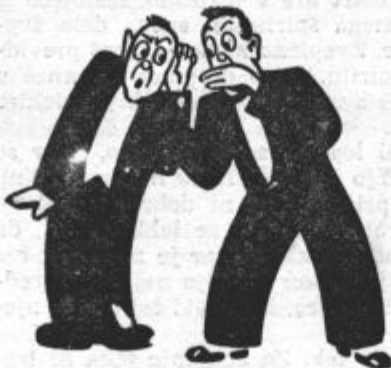
NE MUDI SE MU

Učitelj uči otroke, naj bodo pridni. Če hočejo priti v nebesa. Nato pa jih vpraša: »No, otroci, kdo izmed vas bi hotel v nebesa?«

Oglasi se ves razred, samo Jožek mirno obsedi.

Učitelj: »No, Jožek, ali ti nočeš v nebesa?«

Jožek: »Hočem že, gospod učitelj, toda meni se še ne mudi.«

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljien: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Pjotr-Rasputin**
Ravljien: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broštrana knjiga: dtn 10.—

Vezana knjiga: dtn 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA

KNAFLJEVA ULICA 5

SREČA

Žena: »Gašper, zob sem dala izdreti.«
Mož: »Srečen zob, da je rešen bližine tvojega jezika.«

ŽIVČNO OSLABELIM

Znanstveno je ugotovljeno, da »Ka-le-fluid« urejuje sekretorno delo vseh žlez, krepi organizem in vrvnotežuje živčevje tako, da človek ponovno postane krepak in sposoben za delo. — Brezplačno podrobna literatura, zahtevajte na naslov: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković. — »Ka-le-fluid« se prodaja v lekarnah. — S. br. 10537-33.

Vsem ljubiteljem petja in naših lepih narodnih pesmi priporočamo našo novo

žepno pesmarico slovenskih narodnih pesmi

katero dobite za malenkosten znesek

16 din vezano v platno in

24 din vezano v usnje z zlato obrezo.

Po pošti 1.50 din več.

ZALOŽBA HRAM

Ljubljana, Florjanska 14.

NOV REDILNI PRAŠEK

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašiče. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav.

6 din, po pošti 15 din, 3 zav. po pošti 27 din, 4 zav. po pošti 33 din. Mnogo zahvalnih pisem. Prodaja drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul.

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z najhujšimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 40.—, 2 steklenici po pošti din 65.—, 3 steklenice po pošti din 85.—.

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

Ali ste se rodili v letih od 1859. do 1935.

Čitalci »Domovine«, rojeni od leta 1859. do 1935., se naprošajo, da navedejo podpisanemu svoja imena in natančne rojstne podatke. F. T. KARMAH, grafolog, čigar znanstvena raziskavanja so splošno priznana in se obsežno komentirajo v vseh listih, se je odločil, da bralcem »Domovine« ustrezno s senzacionalnimi napovedbami, na podlagi katerih morejo generacije, rojene med leti 1859. in 1935. popraviti svoje življenjske položaje in doseči srečo v vsakem pogledu. Ta objava je zelo važna, ker nudi bralcem edinstveno priložnost, da izpopolnijo svojo življenjsko srečo. Nepogrešna jasnovidnost grafologije vam bo pojasnila:

1. vaš značaj, njegove pomanjkljivosti in kakovosti,
  2. vaše poglede v ljubezni,
  3. vaša pričakovanja v spekulacijah, trgovini,
  4. vaša pričakovanja glede na nasledstvo,
  5. dolgolet vašega življenja,
  6. vaše prijatelje, vaše pokrovitelje,
  7. vaše neprijatelje, krivične obtožbe,
  8. potovanja, spremembe bivališča,
  9. družinske neprilike,
  10. vse, kar želite vedeti o loterijskih uspehih.
- Stavite mu nekoliko važnejših vprašanj, ki vas najbolj zanimajo, in dajte mu natančne rojstne podatke. Vse gori navedeno boste dobili **CISTO BREZPLAČNO**, ako kupite od pisca njegove knjigo »**NAŠE ŽIVLJENJE IN OKULTNE SKRIVNOSTI**«. Cena knjigi je samo 30.— din. Denar se pošlje vnaprej na čekovni račun števil. 17.455 na stalni naslov: F. T. Karmah, Zalec.

SAMO Din 98.—

63719 Po ceni in dobra zapestna ura Shock Proof, lepo kromirano ohišje s svetlečimi številkami in kazalec. Din 98.—

63796 Ista z anker kolesjem na kamne tekoča s sekundnim kazalcem. Din 185.—

63710 Ista s prima anker kolesjem na 15 kamnov s sekundnim kazalcem. Din 260.—

Zahtevajte cenik, zastoj in poštnine prosto.
H. SUTTNER, Ljubljana 6

Lastna protokollirana tovarna ur v Švic.